

Πώς το Κατά Μάρκον χρησιμοποιεί τον Παύλο και την Παλαιά Διαθήκη για να «ιστορήσει» τον Ιησού.

**Demons From The
Livre de la vigne
nostre seigneur,
1450-1470**

**Στην
προηγούμενη
δημοσίευση Το
ξεκίνημα του
Χριστιανισμού -
Γιατί δεν υπήρξε
ιστορικός Ιησούς·
Προϊστορία,
διαπιστώσαμε**

**τους αρχαίους
μύθους πάνω
στους οποίους
στηρίχθηκε η
θρησκεία του
Χριστιανισμού
και στα
μεσσιανικά
οράματα μιας
εβραϊκής σέκτας
που είχε την δική
της θεώρηση για
τον Μεσσία, μια
από τις πολλές
που
εμφανίστηκαν
στην περιοχή.
Σήμερα θα δούμε
ένα σπουδαίο
θέμα το οποίο
κλείνει αυτόν το
κύκλο
κατανόησης της
γέννησης του
Χριστιανισμού
και που είναι
στην
πραγματικότητα
συνέχεια του
προηγούμενου
και η εξέλιξη του
περιθωριακού**

**αρχικά αυτού
ρεύματος μέσα
στον Ιουδαϊσμό.**

**Έχουμε γράψει σε
επανάληψη για το
Κατά Μάρκον, το
οποίο στην
παλαιότερη
μορφή του το
έχουμε στον
Σιναϊτικό Κώδικα,
και για το οποίο
έχουμε γράψει για
τα φανταστικά
στοιχεία που
περιέχει εδώ.
Έχουμε ήδη
τονίσει ότι είναι
το πρώτο
Ευαγγέλιο που
αναφέρει τον
Ιησού ως
ξεκάθαρο και
υπαρκτό
πρόσωπο,
γνωστό σε πλήθη
κόσμου και
μάλιστα στις
αρχές της**

**Ιουδαίας,
θρησκευτικές και
πολιτικές, και
πάνω σε αυτό
έχουμε τα
επόμενα
Ευαγγέλια να το
αντιγράφουν -
συμπληρώνουν -
διαστρέφουν, και
το κτίσιμο πλέον
του μύθου της
χριστιανικής
θρησκείας. Στην
προηγούμενη
δημοσίευση
είδαμε με
ξεκάθαρα
στοιχεία, ότι όλο
το Ευαγγέλιο
αυτό είναι μια
μεταπαραβολή,
μια λογοτεχνική
προσπάθεια για
να δηλώσει
διαφορετική
θεολογία. Αρκετοί
μελετητές έχουν
υποστηρίξει ότι**

**βασίστηκε σε
μεγάλο μέρος του
περιεχομένου του
στις *Επιστολές
του Παύλου*, και
αυτοί οι
ισχυρισμοί θα
αναδειχθούν σε
αυτή την
παρουσίαση και
όπως θα δείτε
είναι πολλοί και
δυνατοί.**

**Έχουμε μάθει, και
ακόμα οι πιστοί
έτσι μαθαίνουν
την ιστορία της
χριστιανικής
πίστης, με το να
διαβάζουμε
πρώτα τα
Ευαγγέλια και
μάλιστα πρώτο
πρώτο του *Κατά
Ματθαίον*, σαν
ένα ενιαίο
σύνολο, από το
οποίο το κάθε ένα
έχει και κοινά και**

**επιπλέον
στοιχεία, να
αγνοούμε τις
αντιφάσεις τους
θεωρώντας ότι
είναι
διαφορετικοί
τρόποι
κατανόησης, και
μετά διαβάζουμε
τις *Πράξεις* και
στο τέλος τις
Επιστολές σαν
συνέχειά τους και
έτσι να φαίνεται
να επιβεβαιώνουν
σε μεγάλο βαθμό
μια ιστορία, σαν
μια ωραία
συνέχεια που
μπορεί να βγάλει
ίσως κάποιο
νόημα. Έρχεται
στη γη ο Ιησούς,
διδάσκει μαθητές,
προδίδεται,
σταυρώνεται,
ανασταίνεται,
φεύγει στον**

**ουρανό, και οι
μαθητές του
ξεκινούν την
Εκκλησία. Στην
συνείδησή μας
λοιπόν έχει μείνει
αυτή η λογική
πάνω στην οποία
στηρίζονται οι
σημερινές
Εκκλησίες. Μόνο
που η σειρά αυτή
δεν είναι σωστή,
και όταν τα
πράγματα μπουν
στη σωστή
χρονολογική
σειρά,
αναφαίνονται
ενδιαφέροντα
θέματα που μας
βοηθούν στο να
καταλάβουμε πως
δομήθηκε αυτή η
θρησκεία.**

**Το Κατά Μάρκον
εκτός λοιπόν του
ότι είναι το
αρχαιότερο και**

**πρώτο ευαγγέλιο,
είναι η πηγή για
όλα τα επόμενα
ευαγγέλια της
Καινής Διαθήκης,
αλλά και αρκετά
από τα
Απόκρυφα. Δεν
είναι
διαφορετικές
απόψεις των
ίδιων θεμάτων,
αλλά δόμηση του
ενός πάνω στο
άλλο και
επέκτασή του. Το
Κατά Ματθαίον
«διορθώνει» τον
“Μάρκο”,
προσθέτοντας
πολύ υλικό που
οδηγεί στην
επανερμηνεία
του, ως ένα
ευαγγέλιο που
τηρεί την Τορά,
το αντίθετο
δηλαδή από το
μήνυμα του**

**“Μάρκου”. Στην
ουσία το *Κατά
Ματθαίον* και το
Κατά Λουκάν
είναι
αναδιατυπώσεις
του *Κατά Μάρκον*,
με πρόθεση να
υποκαταστήσουν
τον “Μάρκο” στις
κοινότητες που
απευθύνονται. Το
Κατά Ιωάννην
τώρα
χρησιμοποιεί τον
“Μάρκο” με δικό
του τρόπο, με
δικά του λόγια,
τροποποιώντας
τον όπου τον
βόλευε, ή
αντιφάσκοντας
για να αλλάξει το
μήνυμα του. Με
τον ίδιο τρόπο το
Κατά Ιωάννην
χρησιμοποιεί το
Κατά Λουκάν και
όπως έχουμε δει**

**και απόκρυφα
κείμενα, εδώ
όμως σκόπιμα
αλλοιώνει
περισσότερο το
μήνυμά του.
Κάποια από αυτά
τα θέματα, αυτά
του *Κατά Ιωάννην*
ειδικά, τα είδαμε
εδώ και σε
συνέχειες .**

**Έτσι η τελική
“ιστορία” του
Ιησού που
μαθαίνουμε,
προέρχεται από
αυτό το
συνονθύλευμα
διαφορετικής
λογικής κειμένων
που στην ουσία
αλλάζουν,
προσθέτουν,
ξαναδιαμορφώνου
ν την αρχική
εκδοχή του Ιησού
που διαμόρφωσε
ο “Μάρκος”.**

**Μάλιστα στη
νεότερη θεολογία
και
εκκλησιαστική
πρακτική ο
“Μάρκος” ως
γράφων τα
λιγότερα, κατά
κανόνα αγνοείται
ενώ θεολογικά
έχει επικρατήσει
ο “Ιωάννης”. Όλες
οι
“τεκμηριώσεις”
που
χρησιμοποιούν,
είναι από τους
μεταγενέστερους
διαμορφωτές του.
Είναι όμως
ιδιαίτερα
σημαντικός γιατί
ο δικός του μύθος
είναι αυτός που
τα ξεκίνησε όλα,
μια γενιά μετά το
υποτιθέμενο
γεγονός και
δεκαετίες μετά τη**

**θεωρούμενη
συγγραφή των
επιστολών του
Παύλου, οι οποίες
γράφηκαν επίσης
δεκαετίες μετά
την υποτιθέμενη
ζωή του Ιησού.
Μόνο που πριν
ακόμα και από το
Κατά Μάρκον
έχουμε τον Παύλο
όπως είδαμε στην
προηγούμενη
δημοσίευση και ο
Παύλος γνωρίζει
έναν διαφορετικό
Ιησού, έναν Ιησού
που δρα στον
ουρανό και
επικοινωνεί με
οράματα στους
οπαδούς του και
με κρυφά
μηνύματα στις
Γραφές.**

**Έτσι εδώ έχουμε
δύο πιθανότητες
για το *Κατά***

**Μάρκον. Ή δεν
υπάρχει καμιά
προηγούμενη
πηγή που να
χρησιμοποιεί και
είναι όλα στη
φαντασία του
“Μάρκου”, ή
έκανε συλλογή
προηγούμενων
παραδόσεων από
μια προφορική
διδασκαλία, κάτι
όμως για το οποίο
δεν έχουμε
κανένα στοιχείο.
Εδώ θα δούμε
στοιχεία της
μυθικής
αφήγησης, γιατί
δεν συνέλεγε
απλώς
προφορικές
παραδόσεις, αλλά
κατασκεύασε
σκόπιμα ένα
μυθογράφημα από
την αρχή μέχρι το
αινιγματικό τέλος**

**του, με στοιχεία
που ο Richard
Carrier αναλύει
στο βιβλίο του *On
the Historicity of
Jesus* (κεφ. 10)
όπως και στο
Proving History (
κεφ. 5), όπου
κάποια δήθεν
ιστορικά
γεγονότα
στερούνται
λογικής
εγκυρότητας. Τα
περισσότερα
στοιχεία σε αυτή
την ανάρτηση
έχουν ληφθεί από
το *Mark's Use of
Paul's Epistles*
του Richard
Carrier και έχουν
διαμορφωθεί εν
μέρει.**

**Αρχικά λοιπόν
όλα ξεκινούν από
τις *Επιστολές του***

**Παύλου που
θεωρούνται οι
παλαιότερες και
θα επαναλάβουμε
ποιες γνωρίζουμε
ότι είναι οι
αυθεντικές
επιστολές που
του αποδίδονται
και από τις οποίες
άντλησε το *Κατά
Μάρκον* στοιχεία
και ποιες οι
μεταγενέστερες
και
πλαστογραφημένε
ς στο όνομά του,
και αυτές
φαίνονται στον
παρακάτω
πίνακα:**

Αυθεντικές	Ψευδεπίγραφες
------------	---------------

Ρωμαίους	
Α΄ προς	Τιμόθεον Α΄
Κορινθίους	Τιμόθεον Β΄
Β΄ προς	Τίτον
Κορινθίους	Κολοσσαείς
Γαλάτας	Εφεσίους
Φιλιπησίους	Β΄
Α΄	Θεσσαλονικείς
Θεσσαλονικείς	Εβραίους
Φιλήμονα	

Κάποια πράγματα για τη λογική με την οποία καθορίστηκε η αυθεντικότητα τους και χρονολογήθηκαν, αναφέρθηκαν στην προηγούμενη παρουσίαση.

Αυτό μας βοηθάει για να ξέρουμε τι είναι αυθεντικό και παλαιότερο και τι νεότερο και διασκευασμένο και έχει σημασία, γιατί οι αυθεντικές επιστολές του

**Παύλου φαίνονται
σαν τα
αρχαιότερα και
πρώτα κείμενα
που αναφέρουν
κάποιον Ιησού ως
χριστό, δηλαδή
χρισμένο, δηλαδή
ως τον μεσσία.
Είναι η
πραγματική αρχή
και βάση του
νεότερου
Χριστιανισμού με
όσα στοιχεία
έχουμε και είναι
και η πρώτη
διαφοροποίηση
της νέας σέκτας
από την ιουδαϊκή
θεολογία στην
οποία ο Νόμος και
ο Ναός δεν έχουν
πλέον την
σημασία που
είχαν πριν. Για
τον λόγο αυτό
είναι χρήσιμο να
διαβαστεί πρώτα**

η δημοσίευση που
αφορά τα στοιχεία
που έχουμε για τη
δόμησή της
σέκτας αυτής.

1. Χρήση και διαμόρφ ωση των Επιστολ ών του Παύλου

Εδώ θα δούμε πως
το *Κατά Μάρκον*
χρησιμοποιεί
φράσεις γνωστές
μας από τις

**Επιστολές του
Παύλου και τις
κάνει “ιστορία”.
Στην ουσία τα
κηρύγματα που
γράφει το *Κατά
Μάρκον* είναι
λόγια του Παύλου
όχι του Ιησού και
για να το
καταλάβουμε θα
δούμε κάποια
συγκεκριμένα
θέματα αναλυτικά
και κάποια θα
αναφερθούν
επιγραμματικά.**

1.1. Η καταβολή του φόρου

**Έχουμε ένα
ενδιαφέρον
παράδειγμα του
πως έβλεπε ο
Παύλος το θέμα
της καταβολής**

**του φόρου και τη
σχέση που
προτείνει με την
εξουσία, και για
αυτό έγραψε ένα
ολόκληρο
κεφάλαιο (Ρωμ
13):**

**¹ Πᾶσα ψυχὴ
ἐξουσίαις
ὑπερεχούσαις
ὑποτασσέσθω·
οὐ γάρ ἐστὶν
ἐξουσία εἰ μὴ
ἀπὸ Θεοῦ, αἱ δὲ
οὔσαι ἐξουσίαι
ὑπὸ τοῦ Θεοῦ
τεταγμέναι
εἰσὶν. ² ὥστε ὁ
ἀντιτασσόμενος
τῇ ἐξουσίᾳ, τῇ
τοῦ Θεοῦ
διαταγῇ
ἀνθέστηκεν· οἱ
δὲ
ἀνθεστηκότες
ἑαυτοῖς κρίμα**

λήψονται. ³ οί
γὰρ ἄρχοντες
οὐκ εἰσὶ φόβος
τῶν ἀγαθῶν
ἔργων, ἀλλὰ τῶν
κακῶν. θέλεις δὲ
μὴ φοβεῖσθαι
τὴν ἐξουσίαν;
τὸ ἀγαθὸν ποίει,
καὶ ἕξεις
ἔπαινον ἐξ

αὐτῆς· ⁴ Θεοῦ
γὰρ διάκονός
ἐστὶ σοι εἰς τὸ
ἀγαθόν. ἐὰν δὲ
τὸ κακὸν ποιῆς,
φοβοῦ· οὐ γὰρ
εἰκὴ τὴν
μάχαιραν φορεῖ·
Θεοῦ γὰρ
διάκονός ἐστιν,
ἕκδικος εἰς
ὀργὴν τῷ τὸ
κακὸν

πράσσουντι. ⁵ διὸ
ἀνάγκη
ὑποτάσσεσθαι,
οὐ μόνον διὰ

τὴν ὀργήν, ἀλλὰ
καὶ διὰ τὴν
συνείδησιν.

⁶ διὰ τοῦτο γὰρ
καὶ φόρους
τελεῖτε·
λειτουργοὶ γὰρ
Θεοῦ εἰσιν, εἰς
αὐτὸ τοῦτο
προσκαρτεροῦν

τες. ⁷ ἀπόδοτε
οὖν πᾶσι τὰς
ὀφειλάς· τῷ τὸν
φόρον τὸν
φόρον· τῷ τὸ
τέλος τὸ τέλος·
τῷ τὸν φόβον
τὸν φόβον· τῷ
τὴν τιμὴν τὴν
τιμὴν.

⁸ Μηδενὶ μηδὲν
ὀφείλετε, εἰ μὴ
τὸ ἀγαπᾶν
ἀλλήλους· ὁ γὰρ
ἀγαπῶν τὸν
ἕτερον, νόμον
πεπλήρωκε. ⁹ τὸ
γάρ, Οὐ

**μοιχεύσεις, οὐ
φονεύσεις, οὐ
κλέψεις, οὐ
ψευδομαρτυρήσ
εις, οὐκ
ἐπιθυμήσεις, καὶ
εἴ τις ἑτέρα
ἐντολή, ἐν
τούτῳ τῷ λόγῳ
ἀνακεφαλαιοῦτα
ι, ἐν τῷ,
Ἀγαπήσεις τὸν
πλησίον σου ὡς
ἑαυτόν. ¹⁰ ἢ
ἀγάπη τῷ
πλησίον κακὸν
οὐκ ἐργάζεται·
πλήρωμα οὖν
νόμου ἢ ἀγάπη.**

**¹¹ Καὶ τοῦτο,
εἰδότες τὸν
καιρόν, ὅτι ὥρα
ἡμᾶς ἤδη ἐξ
ύπνου
ἐγερθῆναι· νῦν
γὰρ ἐγγύτερον
ἡμῶν ἢ σωτηρία
ἢ ὅτε
ἐπιστεύσαμεν.**

¹² ἢ νύξ
προέκοψεν, ἢ δὲ
ἡμέρα ἤγγικεν·
ἀποθώμεθα οὖν
τὰ ἔργα τοῦ
σκότους, καὶ
ἐνδυσώμεθα τὰ
ὄπλα τοῦ φωτός.

¹³ ὡς ἐν ἡμέρα,
εὐσχημόνως
περιπατήσωμεν,
μὴ κώμοις καὶ
μέθαις, μὴ
κοίταις καὶ
ἀσελγείαις, μὴ
ἔριδι καὶ ζήλῳ.

¹⁴ ἀλλ'
ἐνδύσασθε τὸν
Κύριον Ἰησοῦν
Χριστόν, καὶ τῆς
σαρκὸς
πρόνοιαν μὴ
ποιεῖσθε, εἰς
ἐπιθυμίας. **Ρωμ.**
13:1-14.

**Εἶναι προφανές
ὅτι δεν γνωρίζει**

**τίποτα για κάποια
τέτοια διαδικασία
ώστε να την
αναφέρει ως
οδηγό ή ως βαθιά
γνώση του
θέματος με
οδηγίες άνωθεν.
Είναι ξεκάθαρα οι
δικές του απόψεις
και θα έλεγε
εύκολα κάποιος,
ότι ενισχύονται
από τη θεώρηση
του ότι επίκειται
η Συντέλεια:**

*“ἡ νύξ
προέκοψεν, ἡ δὲ
ἡμέρα ἤγγικεν”,*

**(άλλη μία επιρροή
του Παύλου
παρόμοια και σε
άλλα, όπως στο Α'
Θεσσαλονικείς
4:16-18,**

¹⁶ ὅτι αὐτὸς ὁ

**Κύριος ἐν
κελεύσματι, ἐν
φωνῇ
ἀρχαγγέλου καὶ
ἐν σάλπιγγι
Θεοῦ
καταβήσεται ἀπ’
οὐρανοῦ, καὶ οἱ
νεκροὶ ἐν
Χριστῷ
ἀναστήσονται
πρῶτον,
¹⁷ ἔπειτα ἡμεῖς
οἱ ζῶντες οἱ
περιλειπόμενοι
ἅμα σὺν αὐτοῖς
ἄρπαγησόμεθα
ἐν νεφέλαις εἰς
ἀπάντησιν τοῦ
Κυρίου εἰς ἀέρα,
καὶ οὕτω
πάντοτε σὺν
Κυρίῳ ἐσόμεθα.**

**Το οποίο ακριβώς
φαίνεται στην
συνέχεια και στην
αποτυχημένη
προφητεία του**

Ιησού για την επανεμφάνισή του στην ίδια γενιά στα Ευαγγέλια). Έρχεται λοιπόν τώρα το *Κατά Μάρκον*, παίρνει αυτά που λέει ο Παύλος, και τα μετατρέπει σε μια έξυπνη αφήγηση του ίδιου του Ιησού με παρόμοιο νόημα, για να τα αναφέρει σαν πρόταση του και όλα αυτά σε μία προβοκατόρικη ερώτηση των φαρισαίων (Μαρ. κ.12):

¹³ Καὶ ἀποστέλλουσι πρὸς αὐτόν τινὰς τῶν Φαρισαίων καὶ

τῶν Ἡρωδιανῶν,
ἵνα αὐτὸν
ἀγρεύσωσι
λόγω. ¹⁴ οἱ δὲ
ἐλθόντες
λέγουσιν αὐτῷ,
Διδάσκαλε,
οἶδαμεν ὅτι
ἀληθῆς εἶ, καὶ
οὐ μέλει σοι
περὶ οὐδενός· οὐ
γὰρ βλέπεις εἰς
πρόσωπον
ἀνθρώπων, ἀλλ'
ἐπ' ἀληθείας τὴν
ὁδὸν τοῦ Θεοῦ
διδάσκεις·
ἔξεστι κῆνσον
Καίσαρι δοῦναι
ἢ οὐ; ¹⁵ δῶμεν, ἢ
μὴ δῶμεν; ὁ δὲ
εἰδὼς αὐτῶν τὴν
ὑπόκρισιν εἶπεν
αὐτοῖς, Τί με
πειράζετε;
φέρετέ μοι
δηνάριον, ἵνα
ἴδω. ¹⁶ οἱ δὲ

**ἦνεγκαν. καὶ
λέγει αὐτοῖς,
Τίνος ἡ εἰκὼν
αὕτη καὶ ἡ
ἐπιγραφή; οἱ δὲ
εἶπον αὐτῷ,
Καίσαρος. ¹⁷ καὶ
ἀποκριθεὶς ὁ
Ἰησοῦς εἶπεν
αὐτοῖς, Ἀπόδοτε
τὰ Καίσαρος
Καίσαρι, καὶ τὰ
τοῦ Θεοῦ τῷ
Θεῷ. καὶ
ἐθαύμασαν ἐπ’
αὐτῷ. **Μαρ.
12:13-17.****

**Το γιατί δεν έγινε
αυτή η
αναφερόμενη
ιστορία του
“Μάρκου”,
φαίνεται από τον
αναχρονισμό της
εποχής που
γράφηκε το
Ευαγγέλιο και
αναφέρει για**

**ύπαρξη εικόνας
του Καίσαρα στο
νόμισμα. Αυτό
συμβαίνει γιατί
την εποχή του
υποτιθέμενου
Ιησού, αυτή δεν
υπήρχε στην
περιοχή, και τα
νομίσματα που
κυκλοφορούσαν
στην Ιουδαία
ήσαν ανεικονικά,
σεβόμενη ακόμα η
Ρώμη τότε, τις
θρησκευτικές
ιδιοτροπίες των
Εβραίων. Μην
ξεχνάμε τις
τεράστιες
αντιδράσεις των
Ιουδαίων όταν ο
Πιλάτος
προσπάθησε να
φέρει τα σύμβολα
και τις εικόνες
του Ρωμαίου
αυτοκράτορα
στην Ιερουσαλήμ**

**και έγινε πανικός.
Αργότερα ο
Ματθαίος (17:27)
θα προσθέσει με
παρόμοιο νόημα
και επιπλέον, το
ψάρεμα του
τετράδραχμου
(στατήρα).**

1.2 Μυστικός Δείπνος και Ιούδας

**Ένα άλλο
χαρακτηριστικό
παράδειγμα είναι
το “τελευταίο
δείπνο”. Έχουμε
μια ενδιαφέρουσα
αφήγηση του
Παύλου σχετικά
με τον θεϊκό
δείπνο και την
Θεία Ευχαριστία,
που παρέλαβε με**

**όραμα από τον
Ιησού, που
απευθύνεται
ξεκάθαρα σε
όλους τους
πιστούς. Αυτό
έγινε, όπως θέλει
να μας πει, σε μια
προσπάθεια να
έρθουν πιο κοντά
οι πιστοί της
Κορίνθου και να
σταματήσουν οι
μεταξύ τους
έριδες και με
σκοπό το να
γίνονται κοινά
τραπέζια από
τους πιστούς για
να ομολοήσουν,
ώστε να μην
τρώει ο κάθε ένας
μόνος του και
χωριστά.**

*²¹ ἕκαστος γὰρ
τὸ ἴδιον δεῖπνον
προσλαμβάνει
ἐν τῷ φαγεῖν,*

καὶ ὅς μὲν
πεινᾶ, ὅς δὲ
μεθύει.

.....

²³ ἐγὼ γὰρ
παρέλαβον ἀπὸ
τοῦ Κυρίου, ὃ
καὶ παρέδωκα
ὑμῖν, ὅτι ὁ
Κύριος Ἰησοῦς
ἐν τῇ νυκτὶ ἣ
παρεδίδοτο
ἔλαβεν ἄρτον,
καὶ
εὐχαριστήσας
ἔκλασε καὶ εἶπε,

²⁴ Λάβετε,
φάγετε, τοῦτό
μού ἐστι τὸ
σῶμα τὸ ὑπὲρ
ὑμῶν κλώμενον·
τοῦτο ποιεῖτε
εἰς τὴν ἐμὴν
ἀνάμνησιν.

²⁵ ὡσαύτως καὶ
τὸ ποτήριον
μετὰ τὸ
δειπνήσαι

λέγων, Τοῦτο τὸ
ποτήριον ἢ
καινὴ διαθήκη
ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ
αἵματι· τοῦτο
ποιεῖτε, ὅσάκις
ἂν πίνητε, εἰς
τὴν ἐμὴν
ἀνάμνησιν.

²⁶ ὅσάκις γὰρ ἂν
ἐσθίητε τὸν
ἄρτον τοῦτον,
καὶ τὸ ποτήριον
τοῦτο πίνητε,
τὸν θάνατον τοῦ
Κυρίου
καταγγέλλετε,
ἄχρις οὔ ἂν
ἔλθῃ. ²⁷ ὥστε ὅς
ἂν ἐσθίῃ τὸν
ἄρτον τοῦτον ἢ
πίνῃ τὸ
ποτήριον τοῦ
Κυρίου ἀναξίως,
ἐνοχος ἔσται
τοῦ σώματος καὶ
τοῦ αἵματος τοῦ
Κυρίου.

²⁸ δοκιμαζέτω δὲ
ἄνθρωπος
ἑαυτόν, καὶ
οὕτως ἐκ τοῦ
ἄρτου ἐσθιέτω
καὶ ἐκ τοῦ
ποτηρίου
πινέτω. ²⁹ ὁ γὰρ
ἐσθίων καὶ
πίνων ἀναξίως,
κρίμα ἑαυτῶ
ἐσθίει καὶ πίνει,
μὴ διακρίνων τὸ
σῶμα τοῦ
Κυρίου. ³⁰ διὰ
τοῦτο ἐν ὑμῖν
πολλοὶ ἀσθενεῖς
καὶ ἄρρωστοι,
καὶ κοιμῶνται
ἱκανοί. ³¹ εἰ γὰρ
ἑαυτοὺς
διεκρίνομεν,
οὐκ ἂν
ἐκρινόμεθα,
³² κρινόμενοι δέ,
ὑπὸ τοῦ Κυρίου
παιδευόμεθα,

ἵνα μὴ σὺν τῷ
κόσμῳ
κατακριθῶμεν.

³³ ὥστε, ἀδελφοί
μου,
συνερχόμενοι
εἰς τὸ φαγεῖν
ἀλλήλους

ἐκδέχεσθε. ³⁴ εἰ
δέ τις πεινᾷ, ἐν
οἴκῳ ἐσθιέτω·
ἵνα μὴ εἰς κρίμα
συνέρχησθε. **Α΄**
Κορ. 11:23-26.

Θα αγνοήσουμε
σε πρώτη φάση
το παθητικό “ἦ
παρεδίδοτο” που
δείχνει ότι αυτός
ο ίδιος
παραδόθηκε (θα
το ξαναδούμε
σχετικά στη
συνέχεια) και θα
διαπιστώσουμε
ότι στην εκδοχή
του Παύλου,

**κανένας άλλος
δεν είναι παρών,
αναφέρεται στο
ψωμί και το κρασί
του Κυρίου ως
σύμβολο που
απευθύνεται σε
όλους τους
πιστούς, όχι μόνο
σε κάποιους
μαθητές, αλλά σε
όλη την
Εκκλησία. Επίσης
δεν αναφέρεται
ως το τελευταίο
δείπνο αλλά σαν
υπόδειγμα και
προτροπή στους
πιστούς να
σταθούν άξιοί του
και αυτό μέχρι το
τέλος του κόσμου
(που σε άλλο
σημείο όπως
είδαμε, πίστευε
ότι ήταν πολύ
κοντά).**

**Σημαντικό επίσης
σημείο εδώ είναι**

ΤΟ:

ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ

**Αυτό σημαίνει
«μέχρι (ο Ιησούς)
να έρθει», όχι να
επιστρέψει, αυτό
παραπέμπει στο
ότι όλα αυτά δεν
έγιναν στη γη,
αλλά κάπου αλλού
και από εκεί θα
έρθει στο μέλλον.**

**Έρχεται τώρα Το
Κατά Μάρκον και
βάζει το όραμα
αυτό του Παύλου
να
διαδραματίζεται
επί γης και το
συνοδεύει
παρουσία κόσμου
(από τους
μαθητές δηλαδή
που απουσιάζουν
από τον Παύλο),
με τους οποίους
σε αυτή τη νέα**

**εκδοχή, ο Ιησούς
συζητάει μαζί
τους και έτσι το
Κατά Μάρκον
“ιστορεί” τον
Μυστικό Δείπνο
σαν πασχαλινό
δείπνο, που ήταν
στην ουσία ο
“Θεϊκός δείπνος”
του Παύλου με
σκοπό την
ομόνοια των
πιστών.
(14:17-25).**

²² *Καὶ ἐσθιόντων
αὐτῶν, λαβὼν ὁ
Ἰησοῦς ἄρτον
εὐλογήσας
ἔκλασε, καὶ
ἔδωκεν αὐτοῖς,
καὶ εἶπε, Λάβετε,
φάγετε· τοῦτό
ἐστὶ τὸ σῶμά
μου. ²³ καὶ
λαβὼν τὸ
ποτήριον
εὐχαριστήσας*

**ἔδωκεν αὐτοῖς·
καὶ ἔπιον ἐξ
αὐτοῦ πάντες.**

**²⁴ καὶ εἶπεν
αὐτοῖς, Τοῦτό
ἐστι τὸ αἷμά
μου, τὸ τῆς
καινῆς διαθήκης
τὸ περὶ πολλῶν
ἐκχυνόμενον.**

**²⁵ ἀμὴν λέγω
ὕμῖν ὅτι οὐκέτι
οὐ μὴ πῖω ἐκ
τοῦ γεννήματος
τῆς ἀμπέλου,
ἕως τῆς ἡμέρας
ἐκείνης ὅταν
αὐτὸ πίνω
καινὸν ἐν τῇ
βασιλείᾳ τοῦ
Θεοῦ.**

**Εδώ έχουμε την
προτροπή ἐξ
οράματος του
Παύλου ενός
τελετουργικού,
στο οποίο ο**

**Ιησούς προβάλλει
κάποιες
ενέργειες, για τις
οποίες εξηγεί τη
σημασία τους, το
οποίο
τελετουργικό
αυτό το
μετατρέπει ο
“Μάρκος” σε
αφηγηματική
ιστορία,
προσθέτοντας
παρόντες
ανθρώπους, τους
δώδεκα μαθητές
(Στον Παύλο
πουθενά δεν
αναφέρονται
μαθητές, μόνο
απόστολοι - όχι
όμως εδώ στην
αναφορά του
Παύλου, εδώ δεν
υπάρχει κανείς),
και ο Ιησούς
αλληλεπιδρά μαζί
τους και
προσθέτει στη**

**συνέχεια και το
συμβάν με τον
Ιούδα για να το
ολοκληρώσει σαν
δρώμενο, γιατί θα
ήταν μάλλον
φτωχό για
πασχαλινό
δείπνο, που
ούτως ή άλλως
δεν είχε καμμία
σχέση με το
παραδοσιακό
πλούσιο σχετικά,
πασχαλινό δείπνο
των Εβραίων,
όπως έχει φανεί
εδώ.**

**Στη συνέχεια, ο
Ιησούς λέει ότι
δεν θα πει
“ξανά” μέχρι να
έρθει η βασιλεία
του, μια δήλωση
που ταιριάζει σε
ένα αφηγηματικό
γεγονός,
υπονοώντας ότι ο
Ιησούς ήπια, και**

**εδώ ήπιε, και
συχνά έπινε, και
θα σταματήσει
πλέον να πίνει
μέχρι τους
έσχατους
καιρούς. Ομοίως,
ο Ιησούς
“ευλογεί” το ψωμί
(κάτι που επίσης
δεν συμβαίνει
στον Παύλο),
υπονοώντας ότι
το πραγματικό
κυριολεκτικό
ψωμί που έχει στο
χέρι του
καθίσταται έτσι
ιδιαίτερο για
όσους πρόκειται
να το φάνε - ενώ
στον Παύλο αυτό
δεν έχει κανένα
νόημα, επειδή
κανείς δεν είναι
εκεί για να το
φάει, ο Ιησούς
απλώς απεικονίζει
και εξηγεί μια**

**τελετουργία που
οι άλλοι θα
εκτελέσουν προς
τιμήν του για να
παραμένουν
ενωμένοι, όχι ότι
ο ίδιος την
εκτελεί γι'
αυτούς. Στην
ουσία της για τον
Παύλο η όλη
σκηνή είναι μια
οδηγία προς τους
οπαδούς και όχι η
περιγραφή ενός
επίγειου γεύματος
που είχε κάποτε ο
Ιησούς.**

1.2.1 Ο Προδότης

**Με αυτόν τον
τρόπο ο
“Μάρκος”
επαναπροσδιορίζ
ει μια αποκάλυψη
του Παύλου,
συσχετίζοντας τις**

ουράνιες οδηγίες
του Ιησού για την
τέλεση ενός
μυστηρίου και το
νόημά του, σε ένα
αφηγηματικό
ιστορικό γεγονός.
Ο “Μάρκος” πήρε
ακόμη και τη
γλώσσα του
Παύλου, σχετικά
με το ότι ο Ιησούς
“παραδόθηκε”,
που στον Παύλο
εννοεί ξεκάθαρα
από τον Θεό
(*Προς Ρωμαίους*
8:32, ακριβώς η
ίδια λέξη) και
ακόμη και από
τον ίδιο

³² ὅς γε τοῦ
ιδίου υἱοῦ οὐκ
ἐφείσατο, ἀλλ’
ὑπὲρ ἡμῶν
πάντων
παρέδωκεν
αὐτόν, πῶς οὐχὶ

**καὶ σὺν αὐτῷ τὰ
πάντα ἡμῖν
χαρίζεται;**

**Στο Προς Γαλάτας
2:20, ακριβῶς ἡ
ίδια λέξη ἀλλὰ ὁ
ίδιος παραδόθηκε
αυτοβούλως:**

**²⁰ Χριστῷ
συνεσταύρωμαι·
ζῷ δέ, οὐκέτι
ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν
ἐμοὶ Χριστός· ὁ
δὲ νῦν ζῷ ἐν
σαρκί, ἐν πίστει
ζῷ τῆ τοῦ υἱοῦ
τοῦ Θεοῦ, τοῦ
ἀγαπήσαντός με
καὶ παραδόντος
ἑαυτὸν ὑπὲρ
ἐμοῦ.**

**Ὅχι πάντως ἀπὸ
τον Ιούδα οὔτε
τους Ιουδαίους,
καὶ τὴ μετέτρεψε
σε μια εντελῶς**

**νέα αφήγηση μιας
προδοσίας από
“τους Ιουδαίους”
(το νόημα του
Ιούδα είναι η
Ιουδαία δηλαδή οι
Ιουδαίοι=εβραίοι)
. Ο Παύλος δεν
έχει καμία γνώση
προδοσίας.
Πράγματι, στον
Παύλο, όλοι “οι
δώδεκα” βλέπουν
τον Ιησού αμέσως
μετά τον θάνατό
του, όχι έντεκα,
και τότε
αναγνωρίζονται
ως απόστολοι (Α΄
Κορινθίους 15:5,
βλ. Proving
History, σσ.
151-55).”**

*⁵ καὶ ὅτι ὠφθη
Κηφᾶ, εἶτα τοῖς
δώδεκα·*

Αξίζει επίσης να

**δούμε την
διάκριση του
Κηφά από τους
δώδεκα (όχι
έντεκα ένεκα του
προδότη) που
σημαίνει τελικά
δεκατρείς ή
δώδεκα και μαζί
σε αυτούς είναι
και ο ηγέτης τους
που είναι ο
Κηφάς. Ό,τι
θέλετε πάρτε από
αυτό.**

**Το σημαντικό
πάντως είναι ότι
για τον Παύλο,
δεν υπάρχει καμιά
προγενέστερη
αλληλεπίδραση
μαζί τους ειδικά
ως μαθητές, όπως
“ιστορεί”
αργότερα ο
“Μάρκος”.**

**Ο “Μάρκος” στην
πραγματικότητα
κατασκεύασε τη**

**δική του αφήγηση
περιλαμβάνοντας
τον Ιούδα ως
προδότη, και την
ενσωμάτωσε στην
εξίσου
κατασκευασμένη
αφήγηση για το
“Μυστικό
Δείπνο” από μίξη
και παραποίηση
γραφών,
συμπεριλαμβανομ
ένων χαμένων
γραφών, από τις
οποίες ο
“Μάρκος” αντλεί
ολόκληρα
κομμάτια της
αφήγησής του
(βλ. *Proving
History*, 151-55).**

**Είμαστε αρκετά
τυχεροί ώστε να
είμαστε ιδιαίτερα
σίγουροι γι’ αυτό,
επειδή κάτι
σχετικό εκτίθεται
και από την**

**Επιστολή του 1^{ου}
Κλήμη, ο οποίος
σαφώς έγραψε
πριν υπάρξει η
αφήγηση του
Μάρκου. Ο
Κλήμης δεν
γνωρίζει λοιπόν
(όπως και ο
Παύλος) καμία
προδοσία από
κανέναν, πόσο
μάλλον από έναν
Ιούδα -και επίσης
δεν γνωρίζει την
καταστροφή της
Ιερουσαλήμ,
οπότε αυτή η
επιστολή πρέπει
να είναι
προγενέστερη
του 66 μ.Χ., σε
αντίθεση με μια
πολύ
μεταγενέστερη
παράδοση που
την τοποθετεί
στο 95 (βλ. ΟΗJ,
κεφ. 8.5). Το πιο**

**σημαντικό είναι
ότι ο Κλήμης
παραθέτει συχνά
γραφές, τόσο
γνωστές όσο και
χαμένες πλέον, ως
«τὰ λόγια τοῦ
θεοῦ» ἢ «τὰ λόγια
τῆς παιδείας τοῦ
θεοῦ», προφανώς
με την πεποίθηση
ὅτι ο Ἰησοῦς
μίλησε μέσω των
αρχαίων
προφητῶν, και
επομένως τα
λόγια τους είναι
δικά του λόγια.
Ἔτσι, ὅταν ο
Κλήμης λέει:**

*Μνήσθητε τῶν
λόγων Ἰησοῦ
τοῦ κυρίου
ἡμῶν. Εἶπεν
γάρ· «Οὐαὶ τῷ
ἀνθρώπῳ
ἐκείνῳ· καλὸν
ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ
ἐγεννήθη, ἢ ἓνα*

**τῶν ἐκλεκτῶν
μου
σκανδαλίσαι·
κρεῖττον ἦν
αὐτῷ
περιτεθῆναι
μύλον καὶ
καταποντισθῆνα
ι εἰς τὴν
θάλασσαν, ἢ ἓνα
τῶν ἐκλεκτῶν
μου διαστρέψαι.
1' Κλήμη 46.7-8.**

**Και σε μετάφραση
μου:**

**Θυμηθείτε τα
λόγια του
Κυρίου μας
Ιησού, που εἶπε:
“Αλίμονο σ’
αυτόν τον
άνθρωπο! Καλό
θα ήταν να μη
γεννηθεί, παρά
να κάνει έναν
από τους
εκλεκτούς μου**

να
σκανδαλισθεί.
Καλύτερα να του
ρίξουν μια
μυλόπετρα στο
λαιμό και να
πνιγεί στη
θάλασσα, παρά
να διαφθείρει
έναν από τους
εκλεκτούς μου.”

**Δεν γνωρίζει καν
για τον Ιούδα. Για
αρκετές σελίδες
ολόκληρος ο
λόγος του Κλήμη
αναφέρεται σε
παραδείγματα
προδοσίας- ούτε
ένα από αυτά δεν
είναι η
παραδειγματική
χριστιανική
αφήγηση
προδοσίας, αυτή
του Ιούδα -
πράγμα που
σημαίνει ότι ο**

**Θρύλος αυτός δεν
είχε ακόμη
διαμορφωθεί- ο
“Μάρκος”
πιθανότατα τον
επινόησε, ως
αλληγορία για το
γενικότερο
μήνυμά του και
ως μια χρήσιμη
ιστορία για να
την αφηγούνται
οι ιεραπόστολοι,
ακριβώς για να
καλύψει την
ανάγκη για την
οποία ο Κλήμης
αγωνιζόταν να
βρει
παραδείγματα.**

**Εδώ, ο Κλήμης
φαίνεται να
περιέχει σε ένα
λόγο δύο
διαφορετικά
πράγματα που
αργότερα ο
“Μάρκος” βάζει
τον Ιησού να πει.**

**Γνωρίζουμε όμως
ότι ο “Μάρκος”
πρέπει να έγραψε
μετά, και ο
Κλήμης είναι
αυτός που
παραθέτει μια
πλήρη συνεκτική
ρήση. Στην
πραγματικότητα
αυτό φαίνεται να
είναι ένα
απόσπασμα από
μια χαμένη
γραφή, την οποία
ο Κλήμης
υποθέτει και πάλι
ότι είναι η φωνή
του Ιησού, που
μιλάει μέσω ενός
αρχαίου προφήτη.
Έτσι, ο “Μάρκος”
απλώς απέκοψε
μια γραμμή από
αυτή τη γραφή
και τη
χρησιμοποίησε
για να αποτελέσει
μέρος της**

**ιστορίας του για
τον Ιούδα.**

**Όπως γράφει ο
Richard Carrier
για αυτό το
απόσπασμα του
Κλήμη στο ΟΗJ:**

**«Αυτό
παρουσιάζεται
σαφώς στον
Κλήμη ως
απόσπασμα μιας
ενιαίας ρήσης,
όμως στο Κατά
Μάρκον
πρόκειται για
δύο εντελώς
άσχετες ρήσεις:
α. ένα μέρος που
ειπώθηκε κατά
τη διάρκεια της
διακονίας του
Ιησού, παρουσία
μιας ομάδας
παιδιών,
σχετικά με τους
ανθρώπους που
δελεάζουν τους**

οπαδούς του να
αμαρτάνουν
("Όποιος κάνει
ένα από αυτά τα
μικρά που
πιστεύουν σε
μένα να
αμαρτάνει, θα
ήταν καλύτερα
γι' αυτόν αν
κρεμόταν μια
μεγάλη
μυλόπετρα γύρω
από το λαιμό
του και να τον
έριχναν στη
θάλασσα" (Κατά
Μάρκον
9:42]...),
β. ένα άλλο
μέρος που
ειπώθηκε για
τον Ιούδα στο
Μυστικό Δείπνο
("Αλίμονο σ'
αυτόν τον
άνθρωπο, από
τον οποίο
προδόθηκε ο

**Υιός του
ανθρώπου! Καλό
θα ήταν αυτός ο
άνθρωπος να μη
είχε γεννηθεί”
(Κατά Μάρκον
14:18-21)...).**
Ο Κλήμης σαφώς
δεν γνωρίζει
την ιστορία του
Ιούδα, και η
φράση “Αλίμονο
σ’ αυτόν τον
άνθρωπο! Καλό
θα ήταν να μην
είχε γεννηθεί”
προφανώς δεν
ήταν ποτέ
αρχικά κάτι που
είπε ο Ιησούς
για τον Ιούδα,
αλλά μια γενική
δήλωση για
εκείνους που
οδηγούν τα
“παιδιά” του
Κυρίου στην
αμαρτία,
εννοώντας τους

**χριστιανούς
(τους
“εκλεκτούς” του
Ιησού...).**

**Πράγμα που
σημαίνει ότι ο
Ιησούς είναι
μάλλον βέβαιο
ότι δεν το είπε
ποτέ αυτό -
διότι
αντικατοπτρίζει
την έννοια μιας
εκκλησιαστικής
κοινότητας, των
‘πιστών’ στον
Ιησού που δεν
υπήρχε παρά
μόνο μετά τον
θάνατό του.»**

ΟΗJ, σσ.

311-12.

**Έτσι μπορούμε να
δούμε εδώ
ενδείξεις για το
πώς το Κατά
Μάρκον
κατασκευάζει την**

**ιστορία του
τελευταίου
δείπνου,
μετατρέποντας
ένα τελετουργικό
όραμα του
Παύλου σε
ιστορία ενός
ιστορικού
γεύματος και
ενσωματώνοντας
μια αλληγορία
προδοσίας που
ήταν άγνωστη
στον Παύλο,
χρησιμοποιώντας
άλλες πηγές, π.χ.
χαμένες και
σωζόμενες
γραφές, για να τις
ενσωματώσει σε
αυτή.**

**Εδώ θα γίνει μια
μικρή παρέκβαση
με αναφορά σε
κάποιες
ενστάσεις, που
έχουν ακουστεί
για τον Παύλο**

**όπως το αναφέρει
ο Carrier:**

1.2.2 Μήπως εδώ ο Παύλος χρησιμοποιεί απλώς ραββινική ορολογία;

Κάποιοι μπορεί να αμφισβητήσουν αυτό, ισχυριζόμενοι ότι η γλώσσα του Παύλου στην Α΄ Κορινθίους 11:23:

²³ Ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ Κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν

Ότι σημαίνει στην πραγματικότητα, ότι έμαθε τη μαρτυρία του από μάρτυρες, παρόλο που δεν το λέει αυτό και αναφέρει ότι δεν υπάρχουν μάρτυρες.

Η συνήθης γραμμή είναι ότι η ελληνική λέξη που χρησιμοποιεί ο Παύλος εδώ για το “έλαβε», «παρέλαβον», είναι επίσης ένας “ραββινικός” όρος για τη λήψη μιας παράδοσης προφορικά από έναν μακρινό δάσκαλο στο παρελθόν, και δεν υπονοεί ένα όραμα. Αυτό δεν είναι αλήθεια. Και είναι απαραίτητο να τερματιστεί αυτός ο μύθος εδώ και τώρα. Δεν υπάρχει κανένα παράδειγμα πουθενά στην Καινή Διαθήκη όπου το ρήμα «παρελαμβένω» να χρησιμοποιείται σε πρώτο πρόσωπο ενικού αριθμού για να αναφερθεί σε προφορική παράδοση από έναν μακρινό δάσκαλο του παρελθόντος, ραββινικό ή άλλο. Στην πραγματικότητα από όσο ξέρω, δεν υπάρχει κανένα παράδειγμα τέτοιας χρήσης σε ολόκληρη την ελληνική λογοτεχνία. Ενώ είναι ακριβώς η ίδια λέξη που χρησιμοποιεί ο Παύλος σε πρώτο πρόσωπο ενικού στο **Προς Γαλάτας 1:12**.

²² οὐδὲ γὰρ ἐγὼ παρὰ ἀνθρώπου παρέλαβον αὐτό, οὔτε ἐδιδάχθην, ἀλλὰ δι’ ἀποκαλύψεως Ἰησοῦ Χριστοῦ.

όπου λέει ρητά ότι εννοεί μια αποκάλυψη – και στη συνέχεια ορκίζεται ότι δεν έμαθε τίποτα από όσα κήρυξε, από κανέναν άλλο προηγούμενο. Ο Παύλος μάλλον λέει ψέματα γι’ αυτό- αλλά το σημαντικό σημείο είναι ότι ο Παύλος δίδασσε σαφώς ότι όλες οι πληροφορίες του προέρχονταν από οράματα και όχι από μεταφορές μιας παράδοσης (“tradents”). Επομένως, δεν μπορεί να εννοεί τους tradents στο Α΄ Κορινθίους 11:23. Μπορεί να εννοεί μόνο αυτό για το οποίο επανειλημμένα ορκίζεται στη Γαλάτας 1:12. Στην πραγματικότητα, η φράση του Παύλου στο Γαλάτας 1:11,

²¹ Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον τὸ εὐαγγελισθῆν ὑπ’ ἐμοῦ ὅτι οὐκ ἔστι κατὰ ἀνθρώπου·

“θα ήθελα να γνωρίσετε, αδελφοί, το ευαγγέλιο” που λέει ότι τους κήρυξε, εκτός από μια ασήμαντη αλλαγή στο μάριο, είναι κυριολεκτικά λέξη προς λέξη πανομοιότυπη με την ίδια φράση στο **Α΄ Κορινθίους 15:1**.

² Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον ὃ εὐαγγελισάμην ὑμῖν, ὃ καὶ παρέλαβετε, ἐν ᾧ καὶ ἐστήκατε,

“θα ήθελα να γνωρίσετε, αδελφοί, το ευαγγέλιο” που λέει ότι τους κήρυξε. Ωστόσο, στην **Προς Γαλάτας** λέει “δεν το έλαβα (αυτό το ευαγγέλιο) από άνθρωπο”, χρησιμοποιώντας την ίδια λέξη, «παρελαμβάνω», και πάλι σε πρώτο πρόσωπο. Επομένως, ούτε στην Α΄ Κορινθίους 15:1 μπορεί να εννοεί tradents. Επειδή ορκίστηκε στην **Προς Γαλάτας** ότι δεν έμαθε τίποτα με αυτόν τον τρόπο. Στην πραγματικότητα, είναι σαφές ότι ο Παύλος θα είχε κηρυχθεί απατεώνας αν το είχε κάνει - ολόκληρο το επιχειρημά του στην **Προς Γαλάτας** συνεπάγεται ότι μόνο οι αποκάλυψεις ήταν η αποδεκτή και μόνη πηγή για ό,τι κήρυττε για τον Ιησού, ότι οι κουδότητές του δεν θα δέχονταν κανέναν άλλο ισχυρισμό. Και έτσι πράγματι ο Παύλος λέει, ότι για αρκετά χρόνια “δεν συμβουλευτήκε κανέναν άνθρωπο” σχετικά με αυτά που κήρυττε (**Προς Γαλάτας 1:12 & 16**)

²³ οὐδὲ γὰρ ἐγὼ παρὰ ἀνθρώπου παρέλαβον αὐτό, οὔτε ἐδιδάχθην, ἀλλὰ δι’ ἀποκαλύψεως Ἰησοῦ Χριστοῦ .....

²⁴ ἀποκαλύψαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν ἐμοί, ἵνα εὐαγγελιζώμαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, εὐθὺς οὐ προσανεθήμην σαρκὶ καὶ αἵματι,

Και σε ερμηνευτική απόδοση Τρεμπέλα ο δεύτερος στίχος:

²⁴ διὰ τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς μου, διὰ τὴν κηρότητα μετὰ τῶν ἐθνῶν, εὐθὺς δὲν συμβουλευθῆν σάρκα καὶ αἷμα, **δηλαδή ἑθνοπρόν τινα οἰονόηποτε.**

Και ακόμη και όταν συναντήθηκε με άλλους χρόνια αργότερα, λέει ότι “δεν προσέσθεαν τίποτα” σε αυτά που κήρυττε από τις αποκάλυψεις που είχε (**Προς Γαλάτας 2:6**).

⁶ ἀπὸ δὲ τῶν δοκούντων εἶναι τι, ὅποιοι ποτε ἦσαν οὐδέν μοι διαφέρει· πρόσωπον θεοῦ ἀνθρώπου οὐ λαμβάνει· ἐμοὶ γὰρ οἱ δοκοῦντες οὐδὲν προσανέθεντο, **Δηλαδή,** πάλι σε μετάφραση Τρεμπέλα και περιορίζοντας τις ερμηνείες του που δεν υπάρχουν στο κείμενο:

⁶ Περί δὲ τῶν ἐπισημῶν καὶ θεωρουμένων μεγάλων δὲν με ἑνδιαφέρει διάλου τί ἐφρόνουν ἄλλοτε, ὅτε δὲν ἠμπούζου τὴν περτομὴν καὶ τὴν τήρησιν τῶν διατάξεων τοῦ νόμου. Ὁ θεός δὲν ἀποβλέπει εἰς πρόσωπον ἀνθρώπου καὶ δὲν μεροληπτεῖ. Καὶ δὲν ἑνδιαφερόμαι τί ἐφρόνουν ἄλλοτε, διότι ὑστερον, ὅταν συναντήθην μετὰ συνεζητήσαμεν, οἱ ἐπίσημοι ἀπόστολοι δὲν προσέθεσαν εἰς ἐμὲ τίποτε περισσότερον ἀπὸ ὅσα ἐγινώριζον καὶ ἐκήρυττον.

Αυτό σημαίνει ότι ο Παύλος δεν μπορεί να εννοούσε ότι “έλαβε” την πληροφορία για την Ευχαριστία από την Παράδοση (τους tradents) (όποια κι αν ήταν η αλήθεια)- μπορεί να εννοούσε μόνο ότι την έλαβε σε μια αποκάλυψη, διότι όταν ο Παύλος λέει “έλαβα από τον Κύριο αυτό που σας παρέδωσα κι εγώ” στην Α΄ Κορινθίους 11:23, χρησιμοποιεί ακριβώς την ίδια γλώσσα όπως και αλλού, και μιλάει για αυτό που ισχυρίζεται ότι κήρυττε για χρόνια πριν συμβουλευτεί κανέναν. Επομένως, πρέπει να εννοεί ακριβώς το ίδιο πράγμα που εννοεί όταν χρησιμοποιεί την ίδια γλώσσα στην Α΄ Κορινθίους 15 και στη **Προς Γαλάτας 1**: παρέδιδε στις συναρρέσεις του μόνο ό,τι λάμβανε απευθείας από τον Κύριο (το οποίο θα μπορούσε να περιλαμβάνει τις γραφές, αν και ο Παύλος συνήθως διακρίνει τις αποκάλυψεις και τις γραφές ως πηγές του - και ποτέ δεν αναφέρει ότι είχε σποκαβήποτε άλλη πηγή εκτός από αυτές). Όχι απαραίτητα όλα ταυτόχρονα (ο Παύλος αναφέρεται σε συνεχείς αποκάλυψεις, π.χ. στο **Προς Γαλάτας 2:2** και στο **Προς Β΄ Κορινθίους 12**), αλλά απαραίτητα με κανέναν άλλο τρόπο.

Κάποιοι προσπαθούν επίσης να ισχυριστούν ότι η χρήση από τον Παύλο της ελληνικής πρόθεσης “από” στην Α΄ Κορινθίους 11:23, αντί για παρά (όπως στη **Προς Γαλάτας 1:11**), υποδηλώνει μια τελική και όχι άμεση πηγή. Αλλά δεν υπάρχει καμία ένδειξη για μια τέτοια διάκριση μεταξύ αυτών των λέξεων στον Παύλο, ούτε καμία ένδειξη ότι είναι συνθιωμένη αλλού σε μια κατασκευή πρώτου προσώπου όπως αυτή. Αντιθέτως, αν αυτό εννοούσε ο Παύλος, θα έλεγε μάλλον “εμείς” το λάβαμε από τον Κύριο, όχι “εγώ” το έλαβα από τον Κύριο. Η θα το έλεγε στο τρίτο πρόσωπο με διαφορετικό ρήμα, για παράδειγμα λέγοντας “όπως παραδόθηκε” ή “όπως παρέδωσε ο Κύριος”, κατά τ το πρότυπο του Κατά Λουκάν 1 ή των Πράξεων των Αποστόλων 6 (και εκείνα τα χωρία χρησιμοποιούν μια σαφώς διαφορετική λέξη, “παράδωκε, μεταδίδω”). Αντ’ αυτού, η πραγματική διατύπωση του Παύλου καθιερώνει τον εαυτό του ως άμεσο παραδίδοντας: από τον Κύριο, σ’ αυτόν και σ’ αυτούς. Ακριβώς όπως και στην **Προς Γαλάτας**. Το οποίο υποδηλώνει όραμα και όχι παράδοση.

Ήταν λοιπόν ο “Μάρκος” ο

**πρώτος που
μετέτρεψε αυτή
την αφηρημένη
παράδοση των
αποκαλύψεων του
Παύλου σε
αφήγηση ενός
ιστορικού
γεγονότος, στο
οποίο
συμμετείχαν οι
πρώτοι
απόστολοι. Καμία
τέτοια έννοια δεν
εμφανίζεται
προηγουμένως.**

1.3 Η ανάσταση , οι άγγελοι, και ο Χιασμός

ΤΟΥ Παύλου

Στο *Κατά Μάρκον*
12:25 ο Ιησούς
φέρεται να είπει:

²⁵ *ὅταν γὰρ ἐκ
νεκρῶν
ἀναστῶσιν, οὔτε
γαμοῦσιν οὔτε
γαμίζονται, ἀλλ’
εἰσὶν ὡς ἄγγελοι
οἱ ἐν τοῖς
οὐρανοῖς.*

Αξίζει να
σημειωθεί ότι ο
Παύλος δεν
γνώριζε μια
τέτοια ρήση όταν
έπρεπε να
παλέψει για να
δικαιολογήσει με
αρκετούς στίχους
την άποψη του
για την
ανάσταση, ως

**εγκατάλειψη της
σαρκικής ζωής
και είσοδο σε
άφθαρτα ουράνια
σώματα (Α΄
Κορινθίους
15:36-54:**

³⁶ ἄφρον, σὺ ὁ
σπείρεις οὐ
ζωοποιεῖται, ἐὰν
μὴ ἀποθάνῃ·

³⁷ καὶ ὁ σπείρεις,
οὐ τὸ σῶμα τὸ
γενησόμενον
σπείρεις, ἀλλὰ
γυμνὸν κόκκον,
εἴ τύχοι σίτου ἢ
τινος τῶν
λοιπῶν·

³⁸ ὁ δὲ Θεὸς
αὐτῷ δίδωσι
σῶμα καθὼς
ἠθέλησε, καὶ
ἐκάστω τῶν
σπερμάτων τὸ
ἴδιον σῶμα.

³⁹ οὐ πᾶσα σὰρξ

ἡ αὐτὴ σὰρξ,
ἀλλὰ ἄλλη μὲν
ἀνθρώπων, ἄλλη
δὲ σὰρξ κτηνῶν,
ἄλλη δὲ ἰχθύων,
ἄλλη δὲ
πετεινῶν.

⁴⁰ καὶ σώματα
ἐπουράνια, καὶ
σώματα ἐπίγεια·
ἀλλ' ἑτέρα μὲν ἡ
τῶν ἐπουρανίων
δόξα, ἑτέρα δὲ ἡ
τῶν ἐπιγείων.

⁴¹ ἄλλη δόξα
ἡλίου, καὶ ἄλλη
δόξα σελήνης,
καὶ ἄλλη δόξα
ἀστέρων· ἀστὴρ
γὰρ ἀστέρος
διαφέρει ἐν
δόξῃ.

⁴² οὕτω καὶ ἡ
ἀνάστασις τῶν
νεκρῶν,
σπείρεται ἐν
φθορᾷ, ἐγείρεται
ἐν ἀφθαρσίᾳ·

⁴³ σπείρεται ἐν
ἀτιμία, ἐγείρεται
ἐν δόξη·
σπείρεται ἐν
ἀσθενεία,
ἐγείρεται ἐν
δυνάμει·

⁴⁴ σπείρεται
σῶμα ψυχικόν,
ἐγείρεται σῶμα
πνευματικόν.
ἔστι σῶμα
ψυχικόν, καὶ
ἔστι σῶμα
πνευματικόν.

⁴⁵ οὕτω καὶ
γέγραπται·
ἐγένετο ὁ
πρῶτος
ἄνθρωπος Ἀδὰμ
εἰς ψυχὴν
ζῶσαν· ὁ
ἔσχατος Ἀδὰμ
εἰς πνεῦμα
ζωοποιοῦν·

⁴⁶ ἀλλ' οὐ
πρῶτον τὸ
πνευματικόν,

**ἀλλὰ τὸ
ψυχικόν, ἔπειτα
τὸ πνευματικόν.**

**⁴⁷ ὁ πρῶτος
ἄνθρωπος ἐκ
γῆς χοϊκός, ὁ
δεύτερος
ἄνθρωπος (ὁ
Κύριος
πνευματικός
□46) ἐξ οὐρανοῦ.**

**⁴⁸ οἶος ὁ χοϊκός,
τοιούτοι καὶ οἱ
χοϊκοί, καὶ οἶος
ὁ ἐπουράνιος,
τοιούτοι καὶ οἱ
ἐπουράνιοι.**

**⁴⁹ καὶ καθὼς
ἐφορέσαμεν τὴν
εἰκόνα τοῦ
χοϊκοῦ,
φορέσομεν καὶ
τὴν εἰκόνα τοῦ
ἐπουρανίου.**

**⁵⁰ Τοῦτο δέ φημι,
ἀδελφοί, ὅτι
σὰρξ καὶ αἷμα
βασιλείαν Θεοῦ**

**κληρονομήσαι
οὐ δύνανται,
οὐδὲ ἡ φθορὰ
τὴν ἀφθαρσίαν
κληρονομεῖ.**

⁵¹ **ἰδοὺ
μυστήριον ὑμῖν
λέγω· πάντες
μὲν οὐ
κοιμηθησόμεθα,
πάντες δὲ
ἀλλαγησόμεθα,**

⁵² **ἐν ἀτόμῳ, ἐν
ρίπῃ ὀφθαλμοῦ,
ἐν τῇ ἐσχάτῃ
σάλπιγγι·
σαλπίζει γάρ,
καὶ οἱ νεκροὶ
ἐγερθήσονται
ἄφθαρτοι, καὶ
ἡμεῖς
ἀλλαγησόμεθα.**

⁵³ **δεῖ γὰρ τὸ
φθαρτὸν τοῦτο
ἐνδύσασθαι
ἀφθαρσίαν καὶ
τὸ θνητὸν τοῦτο
ἐνδύσασθαι**

ἀθανασίαν

**⁵⁴ ὅταν δὲ τὸ
φθαρτὸν τοῦτο
ἐνδύσῃται
ἀφθαρσίαν καὶ
τὸ θνητὸν τοῦτο
ἐνδύσῃται
ἀθανασίαν, τότε
γενήσεται ὁ
λόγος ὁ
γεγραμμένος·
κατεπόθη ὁ
θάνατος εἰς
νῆκος.**

**(Για τον στοίχο
47 έχουμε ήδη
μιλήσει στην
προηγούμενη
δημοσίευση ὅτι
στο παλαιότερο
αντίγραφο που
έχουμε αντί για
“ο Κύριος”,
γράφει τη λέξη
“πνευματικός”)
- βλ. την πιο
διεξοδική
συζήτηση του**

**Richard Carrier
στο *The Empty
Tomb* και το
σχετικό FAQ- το
Κατά Μάρκον
επίσης ανασύρει
τη διάκριση του
Παύλου μεταξύ
των χειροποίητων
και των μη
χειροποίητων
σωμάτων και τη
βάζει στο στόμα
του Ιησού,
κάνοντας
μεταφορικά
ακριβώς το ίδιο
σημείο με τον
Παύλο σχετικά με
τη φύση της
ανάστασης -
σχεδόν κατά
λέξη).
Από πού πήρε
λοιπόν ο
“Μάρκος” την
ιδέα ότι ο Ιησούς
είπε αυτό το
πράγμα για τους**

**αγγέλους και τον
γάμο; Φαίνεται
προφανώς από
τον Παύλο.
Εφευρίσκοντας
μια απλή
παροιμία για τον
Ιησού, ο
“Μάρκος”
απλοποιεί τον
λόγο του Παύλου
σε μια μόνο
γραμμή, καθώς
όποιος μπορεί να
καταλάβει γιατί
“δεν θα
παντρευτούν ούτε
οι μεν ούτε οι δε”
και τι σημαίνει
“να είναι σαν
τους αγγέλους
στον ουρανό”, θα
έχει καταλάβει
ολόκληρο τον
λόγο του Παύλου
για το σώμα της
ανάστασης. Έτσι
καταδεικνύεται
και πάλι πώς το**

**Κατά Μάρκον
προσαρμόζει τη
διδασκαλία του
Παύλου
απλοποιώντας
την σε μια
ιστορία για τον
Ιησού.**

**Αλλά υπάρχει κάτι
ακόμη πιο
αξιοσημείωτο σε
αυτή την
αντιστοιχία:
έρχεται στη μέση
ενός χιασμού που
έχει κατασκευάσει
ο “Μάρκος” μέσα
στο *Κατά Μάρκον*
κ.12, ο οποίος
αποδεικνύει την
εξάρτησή του από
τον Παύλο. Στην
προηγούμενη
δημοσίευση
αναφέρθηκε η
τεχνική *inclusio*
όπου έχουμε μια
ιστορία τυλιγμένη
μέσα σε άλλη,**

**όπως η συκιά και
η επίσκεψη στον
Ναό. Ο χιασμός
είναι ακόμα πιο
περίτεχνη
λογοτεχνική
τεχνική και θα
την δούμε στη
συνέχεια.**

**Αυτός
ανακαλύφθηκε για
πρώτη φορά από
τον Michael
Turton και
χρησιμοποιείται
με αξιοσημείωτο
αποτέλεσμα στο
πλαίσιο
αξιολόγησης από
τον David Oliver
Smith. Όπως
έδειξε ο Richard
Carrier στο OIJ
(κ. 10.4), το Κατά
Μάρκον είναι
λάτρης της
χιαστικής δομής
και τη
χρησιμοποιεί**

“Μάρκος” στο κεφάλαιο 12, προσαρμόζει και αναπαράγει συγκεκριμένο περιεχόμενο της *Προς Ρωμαίους* (κ.8 & 13) αλλά και της *Α΄ Κορινθίους* (κ.15), και μάλιστα με την αρχική σειρά τους.

1.4 Η σημασία του Πάσχα και η εξιλέωση

⁷ ἑκκαθάρατε οὖν τὴν παλαιὰν ζύμην, ἵνα ᾗτε νέον φύραμα,

**καθώς έστε
άζυμοι. καὶ γὰρ
τὸ πάσχα ἡμῶν
ὕπὲρ ἡμῶν
ἐθύθη Χριστός·
Α' Κορινθίους
5:7.**

²⁵ ὃν προέθετο ὁ
Θεὸς ἰλαστήριον
διὰ τῆς πίστεως
ἐν τῷ αὐτοῦ
αἵματι, εἰς
ἐνδειξιν τῆς
δικαιοσύνης
αὐτοῦ διὰ τὴν
πάρεσιν τῶν
προγεγονότων
ἁμαρτημάτων
**Προς Ρωμαίους
3:25.**

**Ο Παύλος βέβαια
εξισώνει τον
Ιησού τόσο με τη
θυσία του Πάσχα
όσο και με τη
θυσία του Γιομ
Κιπούρ, και τα**

**δύο μαζί (ο
θάνατός του
εξιλεώνει
αυτόματα όλες τις
αμαρτίες όπως το
Γιομ Κιπούρ (Λευ.
16:5-10) και μας
σώζει από τον
θάνατο όπως το
αρνί του Πάσχα),
παρόλο που
απέχουν μήνες
μεταξύ τους στο
εβραϊκό
τελετουργικό
ημερολόγιο.
Και όμως, ο
“Μάρκος”
συγχωνεύει αυτά
τα δύο θέματα σε
ένα: βάζοντας τον
Ιησού να πεθάνει
στο Πάσχα
(μάλιστα την ίδια
ακριβώς ώρα με
τη θυσία του ναού
-συμβολικά με το
σχίσσιμο του
καταπετάσματος)**

**και θεσπίζοντας
ταυτόχρονα μια
τελετουργία του
Γιομ Κιπούρ (με
τον Βαραββά ως
αποδιοπομπαίο
τράγο- βλ. ΟΗJ,
σ. 402-08). Θα το
ξαναδούμε αυτό
καλύτερα στις
επιδράσεις από
την Παλαιά
Διαθήκη.**

1.5 Καθαρές τροφές και

διαζύγιο

Παρομοίως, ο
“Μάρκος”
επαναφέρει το
θέμα του Παύλου
για ένα ευαγγέλιο
χωρίς την Τορά
(με τη χρήση της
μετωνυμίας, ένα
χαρακτηριστικό
που τα
αντιπροσωπεύει
όλα): Το
“Μάρκος” 7:15
λέει ότι “τίποτα
έξω από τον
άνθρωπο δεν
μπορεί να τον
μολύνει
μπαίνοντας μέσα
του”

¹⁵ οὐδέν ἐστὶν
ἔξωθεν τοῦ
ἀνθρώπου
εἰσπορευόμενον
εἰς αὐτὸν ὃ
δύναται αὐτόν

**κοινῶσαι, ἀλλὰ
τὰ
ἐκπορευόμενά
ἐστὶ τὰ
κοινοῦντα τὸν
ἄνθρωπον.**

**και στο 7:19 ὅτι ο
Ιησούς “κήρυξε
ὅλες τις τροφές
καθαρές”,**

**¹⁹ ὅτι οὐκ
εἰσπορεύεται
αὐτοῦ εἰς τὴν
καρδίαν, ἀλλὰ
εἰς τὴν κοιλίαν,
καὶ εἰς τὸν
ἀφεδρῶνα
ἐκπορεύεται,
καθαρίζον
πάντα τὰ
βρώματα.**

**Ὅπως ακριβῶς
κάνει και ο
Παύλος:**

¹⁴ οἶδα καὶ

**πέπεισμαι ἐν
Κυρίῳ Ἰησοῦ ὅτι
οὐδὲν κοινὸν δι'
αὐτοῦ· εἰ μὴ τῷ
λογιζομένῳ τι
κοινὸν εἶναι,
ἐκείνῳ κοινόν.**

**Λέει “εἶμαι
πεπεισμένος,
έχοντας πλήρη
πεποίθηση στον
Κύριο Ιησού, ὅτι
τίποτα δεν είναι
ακάθαρτο” (Προς
Ρωμαίους 14:14)**

²⁰ **μὴ ἕνεκεν
βρώματος
κατάλυε τὸ
ἔργον τοῦ Θεοῦ.
πάντα μὲν
καθαρά, ἀλλὰ
κακὸν τῷ
ἀνθρώπῳ τῷ διὰ
προσκόμματος
ἐσθίουσι.**

Και “όλες οι

**τροφές είναι
καθαρές” (Προς
Ρωμαίους 14:20).**

**Πράγματι, το
“Μάρκος” κ.7
βάζει τον Ιησού
να μιλάει για το
καθαρό και το
ακάθαρτο και για
το κυριολεκτικό
πλύσιμο,
μεταφέροντάς το
σε ένα μήνυμα για
την εσωτερική
καθαριότητα που
αντικαθιστά την
κυριολεκτική
καθαριότητα,
ακριβώς όπως
κάνει ο Παύλος
στο *Προς
Ρωμαίους* κ.14. Η
επέκταση της
ίδιας
συλλογιστικής σε
κάθε άλλη εντολή
της Τορά θα
αποτελούσε τότε
ένα σημαντικό**

**στοιχείο της
αποστολής της
κοινότητας του
“Μάρκου” -που
ήταν και του
Παύλου.**

**Στο Κατά Μάρκον
10:1-12 ο Ιησούς
διδάσκει μια
καινοτομία (σε
σχέση με την
Τορά) για το
διαζύγιο, εδώ τα
σημαντικά:**

² *καὶ
προσελθόντες οἱ
Φαρισαῖοι
ἐπηρώτων
αὐτὸν εἰ ἔξεστιν
ἀνδρὶ γυναῖκα
ἀπολύσαι,
πειράζοντες
αὐτόν.*

⁷ *ἕνεκεν τούτου
καταλείπει
ἄνθρωπος τὸν
πατέρα αὐτοῦ*

**καὶ τὴν μητέρα,
καὶ
προσκολληθήσε
ται πρὸς τὴν
γυναῖκα αὐτοῦ,
καὶ ἔσονται οἱ
δύο εἰς σάρκα
μίαν.**

**⁹ ὁ οὖν ὁ Θεὸς
συνέζευξεν,
ἄνθρωπος μὴ
χωριζέτω·**

**¹¹ καὶ λέγει
αὐτοῖς· Ὅς ἂν
ἀπολύσῃ τὴν
γυναῖκα αὐτοῦ
καὶ γαμήσῃ
ἄλλην, μοιχᾶται
ἐπ' αὐτήν·**

**¹² καὶ ἐὰν γυνὴ
ἀπολύσασα τὸν
ἄνδρα γαμηθῇ
ἄλλω, μοιχᾶται.**

**Μόνο που εἶναι τα
ίδια ακριβῶς με
τον Παύλο. Αν και
σε αυτή την**

**περίπτωση ο
Παύλος λέει ότι
έχει αυτή τη
διδασκαλία από
τον Ιησού
(πιθανότατα,
όπως μόλις
είδαμε, από
κάποια
αποκάλυψη ή
πνευματική
συνομιλία). Αλλά
και την δική του
γνώμη για τους
άπιστους που
ταυτίζεται τελικά
με του «Κυρίου»**

*¹⁰ τοῖς δὲ
γεγαμηκόσι
παραγγέλλω,
οὐκ ἐγώ, ἀλλ' ὁ
Κύριος, γυναῖκα
ἀπὸ ἀνδρὸς μὴ
χωρισθῆναι·*

*¹¹ ἐὰν δὲ καὶ
χωρισθῆ,
μενέτω ἄγαμος
ἢ τῷ ἀνδρὶ*

**καταλλαγῆτω·
καὶ ἄνδρα
γυναῖκα μὴ
ἀφιέναι.**

**¹² τοῖς δὲ
λοιποῖς ἐγὼ
λέγω οὐχ ὁ
Κύριος· εἴ τις
ἀδελφὸς γυναῖκα
ἔχει ἄπιστον,
καὶ αὐτὴ
συνευδοκεῖ
οἰκεῖν μετ'
αὐτοῦ, μὴ
ἀφιέτω αὐτήν·**

**¹³ καὶ γυνὴ εἴ τις
ἔχει ἄνδρα
ἄπιστον, καὶ
αὐτὸς
συνευδοκεῖ
οἰκεῖν μετ'
αὐτῆς, μὴ
ἀφιέτω αὐτόν.**

Α' Κορ. 7:10-13

**Αλλά ο “Μάρκος”
εξακολουθεί
ανακριβῶς να**

**βάζει τον Ιησού
να αναφέρει ότι οι
γυναίκες
παίρνουν
διαζύγιο από τους
συζύγους (Κατά
Μάρκον 10:12),
καθώς ο
ιουδαϊκός νόμος
δεν προέβλεπε ότι
οι γυναίκες
μπορούσαν να
ξεκινήσουν ένα
διαζύγιο (ακόμα
και σήμερα στους
εβραίους, για
διαζύγιο
χρειάζεται
απαραίτητα η
σύμφωνη γνώμη
του άνδρα)- ενώ ο
Παύλος,
δουλεύοντας μέσα
σε μακρινές
κοινότητες
επηρεασμένες
έντονα από τα
ελληνορωμαϊκά
ήθη, υποθέτει ότι**

**μπορούσαν να το
κάνουν ως
αυτονόητο στη
δική του
διδασκαλία για το
διαζύγιο και
ειδικά σε αυτούς
που απευθύνεται
όπως στους
Κορίνθιους (στην
Α' Κορινθίους
κ.7). Ακόμα και το
Κατά Μάρκον
σήμερα ξέρουμε
ότι γράφηκε
εκτός
Παλαιστίνης και
σε ένα
ελληνορωμαϊκό
κλίμα και πόλη,
και δεν έχει
σχέση με την
εβραϊκή
Παλαιστίνη του
πρώτου αιώνα.**

**Στη συνέχεια, ο
“Μάρκος” βάζει
τον Ιησού να
διδάσκει**

**ουσιαστικά ό,τι
και ο Παύλος.
Αυτό δείχνει ότι ο
“Μάρκος” έχει
πάρει τη
διδασκαλία του
Ιησού μέσα από
το φίλτρο του
Παύλου. Ακριβώς
όπως ο Παύλος
λέει:**

*Η γυναίκα δεν
πρέπει να
χωρίζει από τον
άντρα της, αλλά
αν το κάνει,
πρέπει να μείνει
ανύπαντρη ή
αλλιώς να
συμφιλιωθεί με
τον άντρα της*

**Ο Ιησούς του
“Μάρκου” λέει:**

*Όποιος χωρίζει
τη γυναίκα του
και παντρεύεται
άλλη γυναίκα,*

*διαπράττει
μοιχεία εναντίον
της και αν αυτή
χωρίσει τον
άντρα της και
παντρευτεί
άλλον άντρα,
διαπράττει
μοιχεία.*

**Είναι η ίδια
διδασκαλία πιο
έντονη. Ωστόσο,
αυτή η
συγκεκριμένη
μορφή της μπορεί
να προέρχεται
μόνο από τον
Παύλο και όχι από
τον Ιησού.**

1.6 Αββά Πατέρα

**Ένα άλλο
παράδειγμα είναι
πώς το “Μάρκος”
14:36 βάζει στο**

**στόμα του Ιησού
το
επαναλαμβανόμεν
ο διπλό “Αββά,
Πατέρα”:**

*³⁶ καὶ ἔλεγεν·
Ἄββᾶ ὁ πατήρ,
πάντα δυνατά
σοι, παρένεγκε
τὸ ποτήριον ἀπ’
ἐμοῦ τοῦτο·*

**Ακριβώς με τον
ίδιο τρόπο
χρήσης του
Παύλου της ίδιας
ακριβώς
έκφρασης, παρά
το γεγονός ότι
και οι δύο λέξεις
σημαίνουν το ίδιο
ακριβώς πράγμα.
Το βλέπουμε στο
Προς Ρωμαίους
8:15:**

*¹⁵ οὐ γὰρ
ἐλάβετε Πνεῦμα*

*δουλείας πάλιν
εἰς φόβον, ἀλλ'
ἐλάβετε Πνεῦμα
υἰοθεσίας, ἐν ᾧ
κράζομεν· ἀββᾶ
ὁ πατήρ.*

**& Προς Γαλάτας
4:6:**

*⁶ Ὅτι δέ ἐστε
υἱοί,
ἐξαπέστειλεν ὁ
θεὸς τὸ Πνεῦμα
τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ
εἰς τὰς καρδίας
ἡμῶν, κράζον·
ἀββᾶ ὁ πατήρ.*

**Και το κάνει σε
ένα παρόμοιο
πλαίσιο:
Ο “Μάρκος” βάζει
τον Ιησού να το
εκφέρει σε μια
προσευχή για
δύναμη να αντέξει
και να μην
απομακρυνθεί**

από την πίστη
του στη σωτηρία
του Θεού- και ο
Παύλος το
αναφέρει
συζητώντας
ακριβώς το ίδιο
θέμα (*Προς
Γαλάτας 4:7-20 &
Προς Ρωμαίους
8:16-30*). Στην
πραγματικότητα
οι παραλληλισμοί
είναι τόσο
εύστοχοι, που η
κατά τα άλλα
ανεξήγητη
αφήγηση του
“Μάρκου” (γιατί
ο Ιησούς, ο
οποίος γνωρίζει
πολύ καλά ποιος
είναι και τι θα
συμβεί
πραγματικά,
ενδιαφέρεται
καθόλου γι’
αυτό;) αποκτά
περισσότερο

**νόημα όταν
διαβάζεται υπό το
πρίσμα αυτών
των χωρίων του
Παύλου, σαν να
γνώριζε ο
“Μάρκος” ότι η
ανάγνωση του
Παύλου θα
ολοκλήρωνε την
κατανόηση αυτού
που απεικονίζει
αφηγηματικά: Τον
Ιησού ως πρότυπο
για τον ιδανικό
χριστιανό πιστό,
και ως
συγκληρονόμο
της υπόσχεσης
για την
ανάσταση.**

1.7 Επίπληξη στον

Πέτρο

Έχουμε εδώ την
επίπληξη του
Παύλου προς τον
Πέτρο (Προς
Γαλάτας 2:11-14).

¹¹ Ὅτε δὲ ἦλθε
Πέτρος εἰς
Ἀντιόχειαν,
κατὰ πρόσωπον
αὐτῷ ἀντέστην,
ὅτι
κατεγνωσμένος
ἦν.

...

¹⁴ ἀλλ' ὅτε εἶδον
ὅτι οὐκ
ὀρθοδοῦσι
πρὸς τὴν
ἀλήθειαν τοῦ
εὐαγγελίου,
εἶπον τῷ Πέτρῳ
ἔμπροσθεν
πάντων· εἰ σὺ
Ἰουδαῖος
ὑπάρχων
ἐθνικῶς ζῆς καὶ

*οὐκ ἰουδαϊκῶς,
τί τὰ ἔθνη
ἀναγκάζεις
ἰουδαίζειν;*

**Που μετατρέπεται
από το “Μάρκο”
8:31-33 σε
επίπληξη του
Ιησού προς τον
Πέτρο:**

*³¹ Καὶ ἤρξατο
διδάσκειν
αὐτοὺς ὅτι δεῖ
τὸν υἱὸν τοῦ
ἄνθρώπου
πολλὰ παθεῖν,
καὶ
ἀποδοκιμασθῆναι
ἀπὸ τῶν
πρεσβυτέρων
καὶ τῶν
ἀρχιερέων καὶ
τῶν
γραμματέων,
καὶ
ἀποκτανθῆναι
καὶ μετὰ τρεῖς*

**ἡμέρας
ἀναστῆναι·**

**³² καὶ παρρησίᾳ
τὸν λόγον
ἐλάλει. καὶ
προσλαβόμενος
αὐτὸν ὁ Πέτρος
ἤρξατο ἐπιτιμᾶν
αὐτῷ.**

**³³ ὁ δὲ
ἐπιστραφεὶς καὶ
ίδὼν τοὺς
μαθητὰς αὐτοῦ
ἐπετίμησε τῷ
Πέτρῳ λέγων·
Ἔπαγε ὀπίσω
μου, σατανᾶ· ὅτι
οὐ φρονεῖς τὰ
τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ
τὰ τῶν
ἀνθρώπων.**

**Οἱ πολλές
συμπτώσεις
αναλύονται καλά
στο Dykstra
(Mark, σσ.
97-99). Για**

παράδειγμα, ο
Παύλος λέει με
άλλα λόγια :
“Αναζητάς τώρα
την εύνοια των
ανθρώπων ή του
Θεού;”- ο
“Μάρκος” γράφει:
“Δεν σκέφτεσαι
τα πράγματα του
Θεού, αλλά τα
πράγματα των
ανθρώπων”. Εδώ
θέλω να
προσθέσω την
διάκριση που
κάνει πάντα ο
Παύλος μεταξύ
Πέτρου και Κηφά,
σαν να είναι δύο
διαφορετικά
άτομα.

Ας δούμε κάτι που
θα ξαναδούμε με
άλλη μορφή:

*προσέπιπτεν
αὐτῷ, καὶ
ἔκραζε, λέγοντα*

**ὅτι Σὺ εἶ ὁ υἱὸς
τοῦ Θεοῦ. ¹² καὶ
πολλὰ ἐπετίμα
αὐτοῖς ἵνα μὴ
αὐτὸν φανερὸν
ποιήσωσι.
3:11-12.**

**ἀποκριθεὶς δὲ ὁ
Πέτρος λέγει
αὐτῷ, Σὺ εἶ ὁ
Χριστός. ³⁰ καὶ
ἐπετίμησεν
αὐτοῖς, ἵνα
μηδενὶ λέγωσι
περὶ αὐτοῦ.
8:29-30.**

**Ἡ επιτίμηση ἐδῶ
στον Πέτρο
συνεχίζεται καὶ
εμπλέκεται καὶ με
ένα ἄλλο θέμα
που θα δούμε στη
συνέχεια:
Ο θεός
αποκρύπτει το
σχέδιά του ἀπὸ
τους «κυβερνήτες**

**αυτού του
αιώνα», το οποίο
αποκαλύπτει
μόνο στους
εκλεκτούς. Με
αυτόν τον τρόπο
κωδικοποιούνται
αποκρυφιστικά,
όχι ιστορικά
περιστατικά. Το
θέμα αυτό έχει
άμεση σχέση και
με το επόμενο, το
μεσσιανικό
μυστικό.**

1.8 Μεσσιανι κό μυστικό

**Ο “Μάρκος”
παίρνει επίσης
από τον Παύλο
την ιδέα του
μεσσιανικού
μυστικού, ένα**

περίεργο αλλά
επαναλαμβανόμεν
ο θέμα στο
Ευαγγέλιο του
“Μάρκου”, αφού
ο Παύλος είπε ότι
η ταυτότητα του
Ιησού κρατήθηκε
“μυστήριο”,
“κρυμμένη”, έτσι
ώστε “κανένας
από τους
άρχοντες αυτής
της εποχής να
μην το
καταλάβει”, για
να μη
σταματήσουν τη
σταύρωση
γνωρίζοντας
ποιος ήταν (από
την *Α' Κορινθίους*
2:6-10).

⁶ *Σοφίαν δὲ
λαλοῦμεν ἐν
τοῖς τελείοις·
σοφίαν δὲ οὐ
τοῦ αἰῶνος*

τούτου, οὐδὲ
τῶν ἀρχόντων
τοῦ αἰῶνος
τούτου, τῶν
καταργουμένων·

⁷ ἀλλὰ λαλοῦμεν
σοφίαν Θεοῦ ἐν
μυστηρίῳ, τὴν
ἀποκεκρυμμένην,
ἣν προώρισεν
ὁ Θεὸς πρὸ τῶν
αἰώνων εἰς
δόξαν ἡμῶν·

⁸ ἣν οὐδεὶς τῶν
ἀρχόντων τοῦ
αἰῶνος τούτου
ἔγνωκεν· εἰ γὰρ
ἔγνωσαν, οὐκ ἂν
τὸν Κύριον τῆς
δόξης
ἑσταύρωσαν·

⁹ ἀλλὰ καθὼς
γέγραπται, Ἄ
ὄφθαλμὸς οὐκ
εἶδε, καὶ οὐς οὐκ
ἤκουσε, καὶ ἐπὶ
καρδίαν
ἀνθρώπου οὐκ

**ἀνέβη, ἃ
ἠτοίμασεν ὁ
Θεὸς τοῖς
ἀγαπῶσιν
αὐτόν. ¹⁰ ἡμῖν δὲ
ὁ Θεὸς
ἀπεκάλυψε διὰ
τοῦ πνεύματος
αὐτοῦ· τὸ γὰρ
πνεῦμα πάντα
ἐρευνᾷ, καὶ τὰ
βάθη τοῦ Θεοῦ.
Α` Κορ. 2:6-10.**

**Και επιπλέον από
το:**

²⁵ **Τῷ δὲ
δυναμένῳ ὑμᾶς
στηρίξαι κατὰ
τὸ εὐαγγέλιόν
μου καὶ τὸ
κήρυγμα Ἰησοῦ
Χριστοῦ, κατὰ
ἀποκάλυψιν
μυστηρίου
χρόνοις αἰωνίοις
σεσιγημένου,**

²⁶ φανερωθέντος
δὲ νῦν, διὰ τε
γραφῶν
προφητικῶν,
κατ' ἐπιταγὴν
τοῦ αἰωνίου
Θεοῦ, εἰς
ὑπακοὴν
πίστεως εἰς
πάντα τὰ ἔθνη
γνωρισθέντος,
Ρωμ 16:25-26.

**Βλέπουμε εδώ
στον Παύλο την
ιδέα της
μεσσιανικής
μυστικότητας,
κάτι που γίνεται
ένα περίεργο αλλά
επαναλαμβανόμεν
ο θέμα στο *Κατά
Μάρκον*, όπου ο
Ιησούς καλεί
όλους τους
ευεργετημένους
από θαύμα ή και
τους μαθητές του
να μην που**

**τίποτα σε
κανέναν, αφού ο
Παύλος είχε πει
ότι η ταυτότητα
του Ιησού
κρατήθηκε
“μυστήριο”,
“κρυμμένη”, έτσι
ώστε “κανένας
από τους
άρχοντες αυτής
της εποχής να
μην το
καταλάβει”,
μήπως
γνωρίζοντας
ποιος ήταν,
σταματήσουν τη
σταύρωση, και με
απίθανο τρόπο
υφαίνει αυτό το
θέμα σε όλη την
αφήγηση του για
τον Ιησού - σε μια
τόσο μη
ρεαλιστική
αφήγηση, ώστε
σταδιακά
αφαιρέθηκε από**

τους
μεταγενέστερους
επιμελητές του
Κατά Μάρκον,
δηλαδή τα άλλα
Ευαγγέλια.

1.9 Κέρδη και ζημίες

Στη συνέχεια, το
Κατά Μάρκον
8:34-37 ένα
γνωστό θέμα:

³⁴ *Καὶ*
προσκαλεσάμεν
ος τὸν ὄχλον
σὺν τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ
εἶπεν αὐτοῖς·
Ὅστις θέλει
ὀπίσω μου
ἀκολουθεῖν,
ἀπαρνησάσθω
ἑαυτὸν καὶ
ἄρατω τὸν
σταυρὸν αὐτοῦ,
καὶ ἀκολουθεῖτω

μοι.

**³⁵ ὅς γὰρ ἂν θέλη
τὴν ψυχὴν
αὐτοῦ σῶσαι,
ἀπολέσει αὐτήν·
ὅς δ' ἂν
ἀπολέσῃ τὴν
ἑαυτοῦ ψυχὴν
ἕνεκεν ἑμοῦ καὶ
τοῦ εὐαγγελίου,
οὗτος σώσει
αὐτήν.**

**³⁶ τί γὰρ
ὠφελήσει
ἄνθρωπον ἔαν
κερδήσῃ τὸν
κόσμον ὅλον,
καὶ ζημιωθῇ τὴν
ψυχὴν αὐτοῦ;**

**³⁷ ἢ τί δώσει
ἄνθρωπος
ἀντάλλαγμα τῆς
ψυχῆς αὐτοῦ;**

**Αυτό όμως είναι
ξεκάθαρη
προσαρμογή
υλικού από το**

**Προς
Φιλιππησίους
3:7-8:**

⁷ ἄλλ' ἄτινα ἦν
μοι κέρδη,
ταῦτα ἤγημαι
διὰ τὸν Χριστὸν
ζημίαν.

⁸ ἀλλὰ μενοῦνγε
καὶ ἠγοῦμαι
πάντα ζημίαν
εἶναι διὰ τὸ
ὑπερέχον τῆς
γνώσεως
Χριστοῦ Ἰησοῦ
τοῦ Κυρίου μου,
δι' ὃν τὰ πάντα
ἐζημιώθην, καὶ
ἠγοῦμαι
σκύβαλα εἶναι
ἵνα Χριστὸν
κερδήσω

**Για παράδειγμα, ο
Παύλος λέει: “Ό,τι
κέρδος είχα, το
θεώρησα ως ζημία
” και “Υπέστηκα**

**την ζημίαν
όλων... για να
κερδίσω τον
Χριστό”-
ο Ιησούς του
“Μάρκου” λέει:
“Τι ωφελεί τον
άνθρωπο να
κερδίσει όλο τον
κόσμο και να
ζημιωθεί τη ζωή
του;” αντί, εξηγεί
ο Ιησούς, να
“χάσει” τα πάντα
για τον Χριστό
και το ευαγγέλιο
του με
αντάλλαγμα την
αιώνια ζωή. Οι
σύνδεσμοι
συνεχίζονται
(όπως
συνοψίζονται από
τον Dykstra),
αλλά
καταλαβαίνετε το
νόημα...**

1.10 Το Βάπτισμα στο Πνεύμα

**Ο “Μάρκος”
επαναβεβαιώνει
επίσης τη
διδασκαλία του
Παύλου σχετικά
με το χριστιανικό
βάπτισμα ως
υιοθεσία από τον
Θεό και ως γιος
του Θεού·
συγκρίνετε το
“Μάρκος” 1:11:**

*¹¹ καὶ φωνὴ
ἐγένετο ἐκ τῶν
οὐρανῶν· Σὺ εἶ ὁ
υἱός μου ὁ
ἀγαπητός, ἐν
σοὶ εὐδόκησα.*

**Με το *Προς
Ρωμαίους* 8:14-17:**

¹⁴ ὅσοι γὰρ
Πνεύματι Θεοῦ
ἄγονται, οὗτοί
εἰσιν υἱοὶ Θεοῦ.

¹⁵ οὐ γὰρ
ἐλάβετε Πνεῦμα
δουλείας πάλιν
εἰς φόβον, ἀλλ'
ἐλάβετε Πνεῦμα
υἰοθεσίας, ἐν ᾧ
κράζομεν· ἀββᾶ
ὁ πατήρ

¹⁶ αὐτὸ τὸ
Πνεῦμα
συμμαρτυρεῖ τῷ
πνεύματι ἡμῶν
ὅτι ἐσμὲν τέκνα
Θεοῦ.

¹⁷ εἰ δὲ τέκνα,
καὶ κληρονόμοι,
κληρονόμοι μὲν
Θεοῦ,
συγκληρονόμοι
δὲ Χριστοῦ,
εἶπερ
συμπάσχομεν
ἵνα καὶ
συνδοξασθῶμεν.

**Και με το Προς
Γαλάτας 3:26-27:**

²⁶ πάντες γὰρ
υἱοὶ Θεοῦ ἐστε
διὰ τῆς πίστεως
ἐν Χριστῷ
Ἰησοῦ·

²⁷ ὅσοι γὰρ εἰς
Χριστὸν
ἐβαπτίσθητε,
Χριστὸν
ἐνεδώσασθε.

Παιδιά και σκανδαλι σμός

**Ο “Μάρκος” βάζει
επανειλημμένα
τον Ιησού να**

**αναφέρεται στους
μελλοντικούς
χριστιανούς
οπαδούς του ως
“παιδιά”
(τουλάχιστον
δεκατρείς φορές),
όπως ακριβώς
έκανε και ο
Παύλος
(τουλάχιστον
είκοσι οκτώ
φορές: στη *Προς
Φιλιππησίους*
(τέκνα), στη *Προς
Ρωμαίους* (τέκνα),
στην *Προς
Γαλάτας*
(παιδαγωγός,
παιδίσκη), στην
Α΄ Θεσσαλονικείς
(τέκνα), στην *Α΄
Κορινθίους*
(παιδιά,
παιδαγωγός,
τέκνα), στη *Β΄
Κορινθίους*
(τέκνα).**

Ο “Μάρκος” είναι

**εμφανώς εξίσου
λάτρης της
μεταφοράς της
αμαρτίας ως
“πέτρα του
σκανδάλου” όπως
και ο Παύλος
(συγκρίνετε τα :**

**¹⁷ καὶ οὐκ ἔχουσι
ρίζαν ἐν
ἑαυτοῖς, ἀλλὰ
πρόσκαιροί
εἰσιν· εἴτα
γενομένης
θλίψεως ἢ
διωγμοῦ διὰ τὸν
λόγον, εὐθὺς
σκανδαλίζονται.
Μάρ. 4:17**

**³ οὐχ οὗτός
ἐστὶν ὁ τέκτων,
ὁ υἱὸς τῆς
Μαρίας, ἀδελφὸς
δὲ Ἰακώβου καὶ
Ἰωσῆ καὶ Ἰούδα
καὶ Σίμωνος; καὶ
οὐκ εἰσὶν αἱ**

**ἀδελφαὶ αὐτοῦ
ὧδε πρὸς ἡμᾶς;
καὶ
ἐσκανδαλίζοντο
ἐν αὐτῷ. 6:3**

**²⁷ καὶ λέγει
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
ὅτι Πάντες
σκανδαλισθήσε
σθε ἐν ἐμοὶ ἐν
τῇ νυκτὶ ταύτῃ·
ὅτι γέγραπται,
πατάξω τὸν
ποιμένα καὶ
διασκορπισθήσο
νται τὰ
πρόβατα· 14:27**

**²⁹ ὁ δὲ Πέτρος
ἔφη αὐτῷ· Καὶ εἰ
πάντες
σκανδαλισθήσο
νται, ἀλλ' οὐκ
ἐγώ. 14:29**

**Και ιδιαίτερα
αυτό που**

Ξαναείδαμε, το:

⁴² **καὶ ὃς ἂν
σκανδαλίση ἓνα
τῶν μικρῶν
τούτων τῶν
πιστευόντων εἰς
ἐμέ, καλόν ἐστίν
αὐτῷ μᾶλλον εἰ
περίκειται λίθος
μυλικὸς περὶ
τὸν τράχηλον
αὐτοῦ καὶ
βέβληται εἰς τὴν
θάλασσαν.**

...

⁴⁷ **καὶ ἐὰν ὁ
ὄφθαλμός σου
σκανδαλίζη σε,
ἔκβαλε αὐτόν·
καλόν σοί ἐστι
μονόφθαλμον
εἰσελθεῖν εἰς
τὴν βασιλείαν
τοῦ Θεοῦ, ἢ
τοὺς δύο
ὄφθαλμοὺς
ἔχοντα βληθῆναι
εἰς τὴν γέενναν**

**τοῦ πυρός, Μάρ.
9:42-47,**

**Με τα αντίστοιχα
του Παύλου:**

³² **διατί; ὅτι οὐκ
ἐκ πίστεως, ἀλλ'
ὡς ἐξ ἔργων
νόμου·**

**προσέκοψαν
γὰρ τῷ λίθῳ τοῦ
προσκόμματος,**

³³ **καθὼς
γέγραπται· ἰδοὺ
τίθημι ἐν Σιών
λίθον**

**προσκόμματος
καὶ πέτραν
σκανδάλου, καὶ
ὁ πιστεύων ἐπ'
αὐτῷ οὐ
καταισχυνθήσεται.**

**αι. Προς
Ρωμαίους
9:32-33**

⁹ **καὶ Δαυὶδ**

**λέγει· γενηθήτω
ἡ τράπεζα
αὐτῶν εἰς
παγίδα καὶ εἰς
θήραν καὶ εἰς
σκάνδαλον καὶ
εἰς ἀνταπόδομα
αὐτοῖς·**

10

**σκοτισθήτωσαν
οἱ ὀφθαλμοὶ
αὐτῶν τοῦ μὴ
βλέπειν, καὶ τὸν
νῶτον αὐτῶν
διὰ παντὸς
σύγκαμψον.**

**¹¹ Λέγω οὖν, μὴ
ἔπταισαν ἵνα
πέσωσι; μὴ
γένοιτο· ἀλλὰ
τῶ αὐτῶν
παραπτώματι ἢ
σωτηρία τοῖς
ἔθνεσιν, εἰς τὸ
παραζηλῶσαι
αὐτούς. Προς
Ρωμαίους
11:9-11**

¹³ Μηκέτι οὖν
ἀλλήλους
κρίνωμεν, ἀλλὰ
τοῦτο κρίνατε
μᾶλλον, τὸ μὴ
τιθέναι
πρόσκομμα τῷ
ἀδελφῷ ἢ
σκάνδαλον

...

μὴ ἕνεκεν
βρώματος
κατάλυε τὸ
ἔργον τοῦ Θεοῦ.
πάντα μὲν
καθαρά, ἀλλὰ
κακὸν τῷ
ἀνθρώπῳ τῷ διὰ
προσκόμματος
ἐσθίοντι. Προς
Ρωμαίους
14:13-20

²³ ἡμεῖς δὲ
κηρύσσομεν
Χριστὸν
ἐσταυρωμένον,
Ἰουδαίοις μὲν

σκάνδαλον,
Ἑλλησι δὲ
μωρίαν, **Α΄**
Κορινθίους 1:23

⁹ βλέπετε δὲ
μήπως ἡ ἐξουσία
ὑμῶν αὕτη
πρόσκομμα
γένηται τοῖς
ἀσθενούσιν. **Α΄**
Κορ 8:9

¹³ διόπερ εἰ
βρῶμα
σκανδαλίζει τὸν
ἀδελφόν μου, οὐ
μὴ φάγω κρέα
εἰς τὸν αἰῶνα,
ἵνα μὴ τὸν
ἀδελφόν μου
σκανδαλίσω. **Α΄**
Κορινθίους 8:13

³² ἀπρόσκοποι
γίνεσθε καὶ
Ἰουδαίοις καὶ
Ἑλλησι καὶ τῇ

**ἐκκλησία τοῦ
Θεοῦ, Α΄ Κορ.
10:32**

**³ μηδεμίαν ἐν
μηδενὶ διδόντες
προσκοπήν, ἵνα
μὴ μωμηθῇ ἡ
διακονία, Β΄
Κορ. 6:3**

**Και σε μια ἄλλη
περίεργη
συμφωνία, και οι
δύο
περιλαμβάνουν
συχνές νουθεσίες
ενάντια στο να
“προκαλούν”
τους ἄλλους να
σκοντάφτουν. Ο
“Μάρκος” είναι
εξίσου λάτρης της
μεταφοράς της
“βασιλείας του
Θεοῦ” με τον
Παύλο.**

1.12 Οι κακοί είναι οι Φαρισαίοι

Ο “Μάρκος”
παίρνει την ιδέα
αυτή από τον
Παύλο (στη *Προς
Φιλιππησίους*
3:5-6)

⁵ περιτομῆ
ὀκταήμερος, ἐκ
γένους Ἰσραήλ,
φυλῆς Βενιαμίν,
Ἑβραῖος ἐξ
Ἑβραίων, κατὰ
νόμον
Φαρισαῖος,

⁶ κατὰ ζῆλον
διώκων τὴν
ἐκκλησίαν, κατὰ
δικαιοσύνην τὴν
ἐν νόμῳ
γενόμενος
ἄμεμπτος.

**Ότι οι
“Φαρισαίοι”
διώκουν τους
Χριστιανούς, και
έτσι κάνει τους
Φαρισαίους τους
κύριους
αντίπαλους του
Ιησού - αν και
στην
πραγματικότητα
οι περισσότεροι
πραγματικοί
Φαρισαίοι θα
έπαιρναν τη θέση
του Ιησού σχεδόν
σε κάθε
επιχείρημα που
περιγράφει ο
“Μάρκος”
(περισσότερο
όντας στην
παράδοση του
Χίλλελ παρά του
πιο συντηρητικού
Σαμμάι: βλέπε
Harvey Falk, Jesus
the Pharisee από
το 1985, και το**

**Hyam Maccoby,
Jesus the
Pharisee, από το
2003).**

1.13

**Γαλιλαία
των
Εθνών**

**Δανείζετα
ι επίσης
από τον
Παύλο την
ιδέα της
αλληλεπίδ
ρασης του
Ιησού
τόσο με
τους**

**Εθνικούς
όσο και
με τους
Ιουδαίους
και έτσι
επινοεί
έναν
ραβίνο
που
περιοδεύε
ι την
Γαλιλαία
των
Εθνών,
προσδιορί
ζοντας**

**έτσι
επακριβώ
ς τον
τόπο
όπου
στον
Ησαΐα κ. 9
αναφερότ
αν ότι θα
ανέδυε το
Ευαγγέλιο**

▪

**¹ ΤΟΥΤΟ
πρώτον
πίε, ταχύ**

**ποιίει,
χώρα
Ζαβουλώ
ν, ἡ γῆ
Νεφθαλίμ
ὁδὸν
θαλάσση
ς καὶ οἱ
λοιποὶ οἱ
τὴν
παραλίαν
κατοικοῦ
ντες καὶ
πέραν
τοῦ
Ἰορδάνο**

**υ,
Γαλιλαία
τῶν
ἔθνῶν,
τὰ μέρη
τῆς
Ἰουδαίας**

.

**² ὁ λαὸς ὁ
πορευόμε
νος ἐν
σκότει,
ἴδετε
φῶς
μέγα· οἱ
κατοικοῦ**

**ΝΤΕΣ ἔΝ
χώρα καὶ
σκιᾶ
θανάτου,
φῶς
λάμπει
ἐφ' ὑμᾶς.
Ἡσα.
9:1-2.**

**Ο Πάυλος
κυκλοφορ
εἰ “στα
έθνη”,
δηλαδή
Μικρά**

**Ασία,
Ελλάδα,
Ρώμη και
αλληλεπιδ
ρά με
ελληνιστέ
ς αλλά και
με
πολυθεϊστ
ές, ενώ το
Κατά
Μάρκον
αναφέρει
ότι ο
Ιησούς
κατηγορή**

**θηκε
εσφαλμέν
α από
τους
Φαρισαίου
ς στο
*Κατά
Μάρκον*
2:16, ότι
συνέφαγε
και ήπιε
με
«αμαρτωλ
ούς και
φοροεισπ
ράκτορες**

**» (με άλλα
λόγια με
εθνικούς).
Ακριβώς
όπως
γράφει ο
Παύλος
ότι ο
Πέτρος
κατηγορή
θηκε
εσφαλμέν
α από
τους
συντηρητ
ικούς**

**Ιουδαίους
ότι έκανε
ακριβώς
το ίδιο
πράγμα
(Προς
Γαλάτας
2:14-15).**

**1.14
Οι
δώδε**

Κα απόσ τολοι

**Ο
“Μάρκος”
παίρνει
την ιδέα
από τον
Παύλο
(Γαλ.
2:7-9 και
στο Α΄
Κορ. 15:5)
ότι**

**υπήρχαν
αρχικά
δώδεκα
απόστολο
ι και ότι
οι
“στύλοι”
ήταν ο
Πέτρος, ο
Ιάκωβος
και ο
Ιωάννης,
με τον
Πέτρο
στην
κορυφή**

**ΚΑΙ ΤΟΝ
Ιάκωβο
ΚΑΙ ΤΟΝ
Ιωάννη
ΣΤΑ ΔΕΞΙΑ
ΤΟΥ- ΚΑΙ
ΣΕ ΑΚΡΙΒΗ
ΣΥΜΦΩΝΙΑ
ΜΕ ΤΗΝ
ΚΡΙΤΙΚΗ
ΤΟΥ
ΠΑΥΛΟΥ
ΓΙ'
ΑΥΤΟΥΣ, Ο
“Μάρκος”
ΤΟΥΣ**

**παρουσιάζει ως
υποκριτές
και
παραπαίοντες
(όπως
επίσης
αναλύεται
στο
Dykstra,
Mark,
σελ.
109-25).
Μην
ξεχνάμε**

**ότι το 12
συμβολίζει
ι
ξεκάθαρα
το Ισραήλ
από τις 12
φυλές του
Ισραήλ
και
παρόμοιο
συμβολισ
μό είχε
και το
συμβούλι
ο των
Εσσαίων**

Κουμρανών, αφού ο Παύλος φαίνεται να είχε σχέση με τη σχέση αυτή.

**1.15
Δεύτερος**

Αδάμ

Ο

“Μάρκος”

θα

μπορούσε

ακόμη και

να πάρει

την ιδέα

από τον

Παύλο να

βάλει τον

Ιησού να

αναγγέλλε

ι παντού

τον εαυτό

**ΤΟΥ ΩΣ
“ΥΙΟ ΤΟΥ
ΑΔΑΜ” (Η
ΠΡΑΓΜΑΤΙ
ΚΗ
ΣΗΜΑΣΙΑ
ΤΟΥ “ΥΙΟΥ
ΤΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ
” ΟΠΩΣ
ΠΡΟΣΑΡΜΟ
ΣΤΗΚΕ ΑΠΟ
ΤΗΝ ΤΟΤΕ
ΓΝΩΣΤΗ
ΕΚΦΡΑΣΗ
ΤΩΝ**

**Εβδομήκο
ντα),
καθώς ο
Παύλος
είχε
αποκαλέσ
ει τον
Ιησού
“τελευταί
ο Αδάμ”
(*Α΄ Κορ.*
15:45)
ακόμα και
στο
μεταγενέσ
τερο *Προς***

**Εβραίους
2:5-9
ταυτίζεται
ο Ιησούς
με έναν
προφητευ
μένο “Υιό
του
ανθρώπου
”.**

**1.16
Πολλ**

**απλα
σιασμ
ός
φαγη
τού**

**Αυτοί οι
περίεργοι
παλληλι
σμοί
συνεχίζον
ται. Για
παράδειγ
μα,**

**αναρωτηθ
ήκατε
ποτέ από
πού πήρε
ο
“Μάρκος”
την ιδέα
να
επινοήσει
μια
ολόκληρη
αφηγηματ
ική
ακολουθία
όπου ο
Ιησούς**

**μιμείται
τον
Μωυσή,
τρέφοντα
ς
θαυματου
ργικά τα
πλήθη
στην
έρημο και
διασχίζον
τας και
χειραγωγ
ώντας τη
θάλασσα;
Απλά**

**διαβάστε
τον
Παύλο, Α΄
Κορινθίου
ς 10:1-4:**

**Οι
πρόγονοί
μας ήταν
όλοι
κάτω από
το
σύννεφο
και όλοι
πέρασαν
μέσα από
τη**

**θάλασσα.
Όλοι
βαπτίστη
καν στον
Μωυσή
μέσα στο
σύννεφο
και στη
θάλασσα.**

**Όλοι
έτρωγαν
την ίδια
πνευματι
κή τροφή
και
έπιναν**

**το ίδιο
πνευματι
κό ποτό-
γιατί
έπιναν
από την
πνευματι
κή πέτρα
που τους
συνόδευε
, και
αυτή η
πέτρα
ήταν ο
Χριστός.**

**Η
σύμπτωσ
η είναι
απίθανη
ακόμη και
από μόνη
της-
ακόμη
περισσότε
ρο σε
συνδυασμ
ό με όλα
τα άλλα
παραδείγ
ματα,
παραπάνω**

**και
παρακάτω
. Όπως
δείχνει ο
Carrier
στο
βιβλίο του
ΟΗJ, αυτή
η
ακολουθία
του
“Μάρκου”
είναι
κομψά
κατασκευ
ασμένη**

**και
σίγουρα
φανταστι
κή (σ.
412-18).
Μπορούμε
τώρα να
δούμε ότι
αλληγορο
ύσε τις
διδασκαλί
ες του
Παύλου.
Αντίθετα,
ο Παύλος
δεν**

**γνωρίζει
τέτοιες
ιστορίες
για τον
Ιησού. Η
κατεύθυν
ση της
επιρροής
είναι
επομένως
προφανής**

.

1.17

**Η
παρα
βολή
του
σπορ
έα**

**Ομοίως,
το
“Μάρκος”
4:9-20
περιγράφει
ι τη
διάδοση**

**ΤΟΥ
Ευαγγελίου
υ σαν να
“σπέρνει”
σπόρους,
ακριβώς
όπως
κάνει ο
Παύλος
(Α΄ Κορ.
9:11)- που
παρομοιά
ζει τον
ευαγγελισ
μό με την
καλλιέργει**

**ια ενός
χωραφιού,
ακριβώς
όπως
κάνει ο
Παύλος
(Α΄ Κορ.
3:9)-
χρησιμοπι
οιεί τη
“ρίζα” ως
μεταφορά
για το
εσωτερικό
βάθος της
δέσμευση**

**ς
κάποιου,
ακριβώς
όπως
πιστεύετα
ι ότι είχε
ο Παύλος
(Κολ. 2:7
& Εφες.
3:17)- και
χρησιμοπ
οιεί τις
ίδιες
λέξεις
στην ίδια
μεταφορά**

**της
αύξησης
της
γεωργικής
απόδοσης
κάποιου
με τη
διάδοση
του
ευαγγελίου
υ σε καλό
έδαφος
(«καρποφ
ορούμενο
ν και
αύξανόμε**

**νον» , σε
Κολ.**

1:5-10).

**Το οποίο
είναι άλλη**

μια

περίπτωσ

η όπου ο

“Παύλος”

λέει τη

δική του

γνώμη, με

τα δικά

του λόγια

και τη

δική του

**μεταφορά,
την οποία
ο
“Μάρκος”
έχει
μετατρέψει
ι σε
διδασκαλί
α του
Ιησού. Ο
συγγραφέ
ας της
Προς
Κολοσσαε
ίς
επιστολής**

**δεν είχε
ιδέα ότι ο
Ιησούς θα
μπορούσε
ποτέ να
αναφερθεί
σε αυτό
το χωρίο,
επειδή ο
Ιησούς
δεν είπε
ποτέ
τίποτα
από αυτά.
Ο
“Μάρκος”**

**ΤΟ
επινόησε -
χρησιμοπι
οιώντας
το Προς
Κολοσσαε
ίς.**

**1.18
Παρα
βολή
ΤΟΥ**

αμπε λώνα

**Ομοίως,
το
“Μάρκος”
12:1-11
αφηγείται
την
παραβολή
των
κακών
ενοικιαστ
ών, στην
οποία
“τον**

**αγαπημέν
ο γιο”
σκοτώνου
ν
(προφανώ
ς τον
Ιησού),
αφού
είχαν
στείλει
αρκετούς
άλλους
αγγελιοφό
ρους και
τους
κακοποίη**

**σαν
(προφανώς
ς τους
παλιούς
προφήτες
) , ειδικά
επειδή
αυτός ο
γιος είναι
ο
καθορισμ
ένος
“κληρονό
μος” και
έτσι θα
κληρονομ**

**ήσουν,
πράγμα
που είναι
μια
περίεργη
λεπτομέρε
ια για να
προσθεθεί
, περιττή
στην
ιστορία.
Πράγματι,
θα ήταν
περίεργο
να
νομίζουν**

**οι απλοί
ενοικιαστ
ές ότι
είναι οι
επόμενοι
στη σειρά
για να
κληρονομ
ήσουν την
περιουσία
. Αλλά όλα
αυτά
ακολουθο
ύν
ακριβώς
τη**

**διδασκαλί
α του
Παύλου:
οι
επιστολές
περιγράφ
ουν συχνά
τον Ιησού
ως
“κληρονό
μο” του
Θεού (π.χ.
Εβρ. 1:2,
Ρωμ. 8:17,
Γαλ. κ.3)-
και όσον**

**αφορά το
μήνυμα
της
παραβολή
ς, στην
επιστολή
προς
Πρός
Ρωμαίους
11:1-10 ο
Παύλος
μιλάει για
το ίδιο
θέμα,
παραθέτο
ντας τη**

**Γραφή
στο
εδάφιο 3:**

**Κύριε,
τούς
προφήτα
ς σου
ἐφόνευσα
ν καὶ
κατέστρε
ψαν τὰ
θυσιαστή
ριά σου
καὶ ἐγὼ
ἀπέμεινα
μοναχὸς**

**καὶ
ζητοῦν
τὴν ζωὴν
μου.**

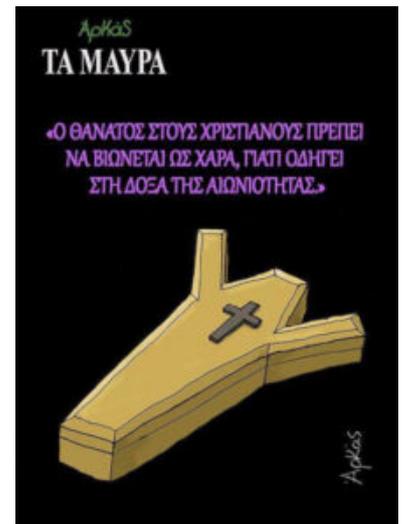
**Αυτό
εξηγείται
αμέσως
μετά
χρησιμοπο
ιώντας
μια
παρόμοια
μεταφορά
της
καλλιέργει**

**ίας (Προς
Ρωμαίους
11:11-24),
διδάσκον
τας
ακριβώς
το ίδιο
μάθημα με
την
παραβολή
του
Μάρκου.
Ουσιαστικ
ά
ολόκληρη
η**

**παραβολή
του
“Μάρκου”
προέρχεται από
την *Προς
Ρωμαίους*
11. Ο
Παύλος,
εν τω
μεταξύ,
δεν την
είχε
ακούσει
ποτέ, και
έτσι δεν**

**ήξερε
ποτέ ότι
θα
μπορούσε
να είχε
αναφερθεί
στον
Ιησού για
να
ενισχύσει
τη
διδασκαλί
α του στο
ίδιο
σημείο.
Επειδή ο**

**“Μάρκος”
ΤΟ
ΕΠΙΝΟΗΣΕ -
ΧΡΗΣΙΜΟΠ
ΟΙΩΝΤΑΣ
ΤΟΥΣ
*Ρωμαίους.***

1.19

ΣΥΝΟΛ ΙΚΑ

**Ακόμη και
συνολικά
ολόκληρο
ΤΟ
Ευαγγέλιο
ΤΟΥ
“Μάρκου”
μοιάζει
σαν να
έχει
εμπνευστ
εί από τις
διδασκαλί**

**ΕΣ ΤΟΥ
ΠΑΥΛΟΥ. Η
ΑΦΗΓΗΣΗ
ΤΟΥ
ΑΣΧΟΛΕΪΤΑ
Ι
ΥΠΕΡΒΟΛΙΚ
Α ΜΕ ΤΟΥΣ
ΕΘΝΙΚΟΥΣ
ΚΑΙ ΤΗΝ
ΚΡΙΤΙΚΗ
ΤΟΥ
ΕΒΡΑΪΚΟΥ
ΝΟΜΙΚΙΣΜΟ
Υ. Ο
ΙΗΣΟΥΣ**

**απεικονίζ
εται να
αναθεωρεί
καταστρέ
φοντας
συχνά
τους
ιουδαϊκού
ς νόμους
και
παραδόσε
ις,
φέρνοντα
ς σε
δύσκολη
θέση και**

**εκνευρίζο
ντας τους
υποστηρι
κτές τους,
ακόμη και
όταν τα
δικαιολογ
εί όλα
αυτά ως
ανώτερη
πραγμάτω
ση του
ιουδαϊσμο
ύ - όπως
ακριβώς
κάνει ο**

**Παύλος σε
όλες τις
επιστολές
του (βλ.
Dykstra,
Mark, σσ.
82-90).**

**Και ο
Ιησούς
επισκέπτε
ται
εθνικούς
τόπους,
γευματίζει
με
“εθνικούς**

**”
,
αλληλεπιδ
ρά
ευνοϊκά
με τους
“εθνικούς
” αρκετά
συχνά,
και ο
“Μάρκος”
έχει
μάλιστα
δομήσει
προσεκτι
κά
ολόκληρο**

**το βιβλίο
του για να
τονίσει
αυτό το
γεγονός
(βλ. ΟΗJ,
σσ.
414-17, με
περαιτέρω
υποστήρι
ξη στο
Dykstra,
Mark, σσ.
69-82,
131-32).
Όλα αυτά**

**αποτελού
ν
σημαντικ
ό μέρος
του
μηνύματο
ς του
“Μάρκου”
-το οποίο
δεν έχει
νόημα ως
ιστορία,
αλλά έχει
απόλυτο
νόημα ως
αφήγηση**

**της
αποστολή
ς και της
θεολογίας
του
Παύλου.**

**Στην
πραγματι
κότητα,
ολόκληρη
η επιλογή
της
Γαλιλαίας
από τον
“Μάρκο”
ως η χώρα**

**από την
οποία
κατάγεται
ο Ιησούς
και στην
οποία
περνάει
τον
περισσότερο
χρονο
του -και
μετά την
ανάστασή
του λέει
στους
ακολουθo**

**ΥΣ ΤΟΥ ΝΑ
ΠΑΝΕ ΕΚΕΙ
ΓΙΑ ΝΑ ΤΟΝ
ΒΡΟΥΝ
(Κατά
Μάρκον
16:7)-
Μπορεί να
είναι
εμπνευσμ
ένη από
αυτή
ακριβώς
τη
σύνδεση:
γιατί ήταν**

**γνωστή
όπως
είδαμε ως
“Γαλιλαία
των
εθνών”
(Ησαΐας
9:1)
ακριβώς
λόγω των
ιδιαίτερω
ν εθνικών
διασυνδέσ
εων και
της
παρουσία**

**ς της. Τα
μηνύματα
του
“Μάρκου”
δεν θα
μπορούσα
ν να είναι
πιο
ξεκάθαρα.
Και
πράγματι,
το
γεγονός
ότι ήταν
τόσο
γνωστό**

**σε μια
προφητεί
α ότι ο
Μεσσίας
θα
ερχόταν
πράγματι
από εκεί
(*Ησαΐας*
9:1-7) θα
έδινε
στον
“Μάρκο”
διπλή
αιτία να
την**

**επιλέξει
ως
πρωταρχι
κό
σκηνικό.**

**1.20
Άλλα
συγκ
εκριμ
ένα**

παρα δείγμ ατα

**Υπάρχουν
πολλά
άλλα
παραδείγ
ματα.
Αρκεί να
σκεφτείτε
τον
παρακάτω
κατάλογο,
προσαρμο**

**σμένο
από έναν
κατάλογο
που
συνέλεξε
ο Michael
Turton
και από
τον οποίο
εργάστηκ
ε στη
συνέχεια
και ο
David
Oliver
Smith, και**

**ΤΟΝ ΟΠΟΙΟ
Έχει
επεκτείνει
ο Carrier
με μερικά
παραδείγ
ματα από
άλλους
μελετητές
, όπως
τους
Dijkstra
και
Nelligan:**

- Η λέξη
«Ευαγγέλι**

**Ο»
εφευρίσκει
ται
ξεκάθαρα
από τον
Παύλο. Το
“Μάρκος”
1:1
χρησιμοποιεί
αυτολεξεί
τη φράση
του
Παύλου
“αρχή του
Ευαγγελίου**

**υ” (Φιλιπ.
4:15)- και
το
“Ευαγγέλι
ο του
Χριστού”,
κατά τα
άλλα
μοναδικό
για τον
Παύλο
(π.χ. Ρωμ.
15:19, Α΄
Κορ. 9:12,
Β΄ Κορ.
2:12, Γαλ.**

**1:7, Α΄
Θεσ. 3:2).**

**• Στη
συνέχεια,
ο Παύλος
μιλάει για
το πώς
στάλθηκε
για να το
κηρύξει-
ομοίως, ο
“Μάρκος”
ακολουθεί
αμέσως με
ένα
απόσπασ**

**μα του
Ησαΐα που
δηλώνει
ότι ο Θεός
έστειλε
τον
αγγελιοφό
ρο του,
αλλάζοντα
ς μόνο
την
αναφορά
από τον
Παύλο
στον
Ιωάννη**

**ΤΟΝ
Βαπτιστή
ΠΟΥ
εισάγει
ΤΟΝ
Ιησού. Ο
Dykstra
κάνει
επίσης
μια καλή
υπόθεση
ότι ο
“Μάρκος”
έχει
διαμορφώ
σει ΤΟΝ**

**Ιωάννη
τον
Βαπτιστή
του
σύμφωνα
με τον
Παύλο
(Mark, σ.
147-48).**

**Το
“Μάρκος”
1:14**

**χρησιμοπ
οιεί τη
φράση
του**

**Παύλου
“Ευαγγέλι
ον του
Θεού”,
κατά λέξη
(Ρωμ.
15:16- Α΄
Θεσ. 2:2)
(Το «την
βασιλείαν
» στο
κείμενο
του
“Μάρκου”
που
βλέπουμε**

**στις
σύγχρονες
ΚΔ είναι
προσθήκη
) , και
κατά την
εισαγωγή
του
υπόλοιπο
υ
αφηγημα-
τικού του
σκοπού
(όπως
ακριβώς
κάνει ο**

**Παύλος
στο *Προς
Ρωμαίους*
1:1).**

**• Στη
συνέχεια,
ο
“Μάρκος”
αντιπαρα
βάλλει
αμέσως το
Ευαγγέλιο
με τη
χειρωνακτ
ική
εργασία**

**(στο *Κατά
Μάρκον
1:16-20*),
όπως
ακριβώς
κάνει ο
Παύλος
(στο *Α΄
Θεσ. 2:9*).**

**Το
“Μάρκος”
1:29-31
αποκαλύπτει
έμμεσα
ότι ο**

**Πέτρος
ήταν
παντρεμέ
νος, όπως
ακριβώς ο
Παύλος
αποκαλύπ
τει
έμμεσα
ότι ο
Πέτρος
ήταν
παντρεμέ
νος (Α΄
Κορ. 9:5).**

• Το

**“Μάρκος”
2:16
περιγράφει
ι ότι ο
Ιησούς
κακώς
τιμωρήθη
κε από
τους
Φαρισαίους
ς (το
κύριο
υποκάτασ
τατο του
“Μάρκου”
για τους**

**συντηρητ
ικούς
Εβραίους)
επειδή
έτρωγε
και έπινε
με
“αμαρτωλ
ούς και
φοροεισπ
ράκτορες
” (δηλαδή
με
“εθνικούς
”), όπως
ακριβώς ο**

**Παύλος
περιγράφει
ι ότι ο
Πέτρος
κακώς
τιμωρήθη
κε από
τους
συντηρητ
ικούς
Εβραίους
επειδή
έκανε το
ίδιο
πράγμα
(Γαλ.**

2:11-14).

**Το
μήνυμα
του
“Μάρκου”
και του
Παύλου
είναι το
ίδιο.**

**Το *Κατά
Μάρκον***

3:1-5

δανείζεται

θέματα

και

λεξιλόγιο

**από τις
συζητήσεις
του
Παύλου
για το
ίδιο
ακριβώς
θέμα: Ο
Ιησούς
βλέπει
τους
Ιουδαίους
επικριτές
του...**

⁵ και

**περιβλεψ
άμενος
αὐτοὺς
μετ'
ὀργῆς,
συλλυπο
ύμενος
ἐπὶ τῇ
πωρώσει
τῆς
καρδίας
αὐτῶν,
λέγει τῷ
ἄνθρώπῳ
' .....**

**... “με
οργή και
θλίψη
[συλλυπο
ύμενος]
για τη
σκληρότη
τα - τῆ
πωρώσει
τῆς
καρδίας
αὐτῶν” -
στην
*Προς
Ρωμαίους*
κ. 9 ο**

**Παύλος
είπε ότι
για τον
ίδιο
ακριβώς
λόγο ήταν
θλιμμένος
«λύπη μοί
ἔστι
μεγάλη
καὶ
ἀδιάλειπτ
ος ὀδύνη
τῇ καρδίᾳ
μου.». και
ο Θεός για**

**τον ίδιο
ακριβώς
λόγο ήταν
θυμωμένο
ς [τὴν
ὄργην, εδ.
22] για τη
σκληρότη
τά τους
[εδ. 18],
την οποία
ο Παύλος
περιγράφε
ι
αργότερα
[εδ. 25] με**

**την ίδια
λέξη που
χρησιμοπο
ιεί ο
“Μάρκος”
[πώρωσις,
3:5].**

- **Το *Κατά
Μάρκον*
4:10-13
συσχετίζει
ι το
μοντέλο
του
“Μάρκου”
για**

**ολόκληρο
το
Ευαγγέλιο
ως
συγκάλυψ
η
βαθύτερω
ν
αληθειών
με
αλληγορικ
ό τρόπο
μέσα σε
φαινομενι
κά
κυριολεκτ**

**ΙΚΕΣ
ΙΣΤΟΡΙΕΣ
("ΠΑΡΑΒΟ
ΛΕΣ"- ΚΑΙ
ΜΕ ΑΥΤΟΝ
ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ
ΔΗΛΩΝΕΙ
ΌΤΙ ΟΙ
ΑΜΥΗΤΟΙ
ΔΕΝ ΘΑ
ΜΠΟΡΕΣΟΥ
Ν ΝΑ ΔΟΥΝ
Ή ΝΑ
ΑΚΟΥΣΟΥΝ
ΤΟ
ΠΡΑΓΜΑΤΙ**

**κό νόημα,
όπως
ακριβώς
αναφέρει
ο Παύλος
(στο *Ρωμ.*
11:7-10,
Α΄ Κορ.
2:9-10
κ.ά.). Το
“Μάρκος”
6:7
φαντάζετ
αι τον
Ιησού να
στέλνει**

**ΤΟΥΣ
ΙΕΡΑΠΟΣΤ
ΟΛΟΥΣ ΣΕ
ΖΕΥΓΑΡΙΑ-
Ο ΠΑΥΛΟΣ
ΛΕΕΙ
ΣΥΧΝΑ ΟΤΙ
ΉΤΑΝ
ΖΕΥΓΑΡΙ
ΜΕ
ΚΑΠΟΙΟΝ
ΣΤΙΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΕ
Σ ΤΟΥ (Α΄
Κορ. 1:1,
*Β΄ Κορ.***

1:1, Φιλιπ.

1:1,

Φιλήμ.

1:1).

• **ΣΤΟ**

Κατά

Μάρκον

6:8-10 ο

Ιησούς

αναφέρει

ότι οι

ιεραπόστ

ολοι θα

τρέφονται

και θα

στεγάζον

**ται από
άλλους,
επαναφέρ
οντας σε
ενστικτώ
δεις και
ποιητικού
ς όρους
την
αναφορά
του
Παύλου
στο
γεγονός
ότι “ο
Κύριος**

**διέταξε να
λαμβάνου
ν τα προς
το ζην
από το
ευαγγέλιο
εκείνοι
που
κηρύττου
ν το
ευαγγέλιο
” (Α΄ Κορ.
9:14).**

- **Το *Κατά
Μάρκον*
7:20-23**

**απαριθμεί
ως
αμαρτίες
που
καθιστού
ν κάποιον
ακάθαρτο**

**²¹ ἔσωθεν
γὰρ ἐκ
τῆς
καρδίας
τῶν
ἄνθρώπων
οἱ
διαλογισμοί**

**μοὶ οἱ
κακοὶ
ἐκπορεύο
νται,
μοιχεῖαι,
πορνεῖαι,
φόνοι,
²² κλοπαί,
πλεονεξί
αι,
πονηρίαι
, δόλος,
ἄσέλγεια,
ὄφθαλμο
ς
πονηρός,**

**βλασφημ
ία,
ύπερηφα
νία,
άφροσύν
η·**

**Δηλαδή,
“τη
σεξουαλικ
ή
ανηθικότη
τα, την
κλοπή, το
φόνο, τη
μοιχεία,**

**την
απληστία,
την
κακία,
την
απάτη,
την
ακολασία,
τη
φιλαυτία,
το φθόνο,
τη
συκοφαντ
ία, την
αλαζονεία
και την**

ανοησία”.
Αντίστοιχ
α, ο
Παύλος
λέει:

⁹ ἢ οὐκ
οἴδατε
ὅτι
ἄδικοι
βασιλεία
ν Θεοῦ
οὐ
κληρονο
μήσουσι;
μὴ

**πλανᾷσθ
ε· οὔτε
πόρνοι
οὔτε
εἰδωλόλα
τραι οὔτε
μοιχοὶ
οὔτε
μαλακοὶ
οὔτε
ἄρσενοκ
οῖται,
¹⁰ οὔτε
πλεονέκτ
αι οὔτε
κλέπται**

**οὔτε
μέθυσοι,
οὐ
λοιδοροί,
οὐχ
ἄρπαγες
βασιλεία
ν Θεοῦ
οὐ
κληρονο
μήσουσι.**

**“Ούτε οι
σεξουαλικ
ά
ανήθικοι**

**ούτε οι
ειδωλολάτ
ρες ούτε
οι μοιχοί
ούτε οι
άνδρες
που
κάνουν
σεξ με
άνδρες
ούτε οι
κλέφτες
ούτε οι
άπληστοι
ούτε οι
μέθυσοι**

**ούτε οι
συκοφάντ
ες ούτε οι
απατεώνε
ς θα
κληρονομ
ήσουν τη
βασιλεία
του Θεού”
(Α’
Κορινθίου
ς 6:9-10)
και
ομοίως
όσοι
επιδιώκου**

**ν “φθόνο,
φόνο,
διαμάχη,
απάτη και
κακία”
και είναι
“κουτσομ
πόληδες,
συκοφάντ
ες,
θεομίσητο
ι,
αυθάδεις,
αλαζόνες
και
καυχησιά**

**ρηδες”
(Προς
Ρωμαίους
1:29-31)-
και αλλού
λέει ότι θα
αποκλειστ
ούν από
τη
βασιλεία
όσοι
επιδιώκου
ν “τη
σεξουαλικ
ή
ανηθικότη**

**τα, την
ακαθαρσί
α και την
ακολασία,
την
ειδωλολατ
ρία και τη
μαγεία, το
μίσος, τη
διχόνοια,
τη ζήλεια,
τις
κρίσεις
οργής,
την
εγωιστική**

**φιλοδοξία,
τις
διχόνοιες,
τις
φατρίες
και το
φθόνο- τη
μέθη, τα
όργια και
τα
παρόμοια
” (Γαλ.
5:19-21).
Οι
υπόλοιποι
κατάλογοι**

**είναι
σχεδόν
πανομοιό
τυποι, ο
“Μάρκος”
τελειώνει
μόνο με
τη
συλλεκτικ
ή φράση
“ὕπερηφα
νία,
ἀφροσύνη
” για να
συμπεριλ
άβει την**

**κατά τα
άλλα μη
αναφερόμ
ενη
ειδωλολατ
ρία, το
μίσος για
τον Θεό,
την
αυθάδεια,
τη μέθη,
τη
διαμάχη,
τον
κομπασμό
και το**

**ΚΟΥΤΣΟΜΠ
ΟΛΙΟ
Κ.Ο.Κ.
(ενώ η
ασέλγεια
είναι μια
συλλεκτικ
ή φράση
που θα
περιελάμβ
ανε τους
“άνδρες
που
κάνουν
σεξ με
άνδρες”**

**και τα
“όργια”
κ.λπ.)**

- **Το *Κατά
Μάρκον*
7:26-29,
στη
γνωστή
μας
ιστορία με
την
Συροφονί
κισσα,
αναπλάθει
σε μια
ολόκληρη**

**ιστορία
το
συναίσθη
μα του
Παύλου
ότι οι
ανταμοιβέ
ς του
Θεού
πρέπει να
πάνε
πρώτα
στον
Ιουδαίο
και μετά
στον**

**Εθνικό
(Προς
Ρωμαίους
1:16):**

¹⁶ οὐ γὰρ
ἐπαισχύν
ομαι τὸ
εὐαγγέλι
ον τοῦ
Χριστοῦ·
δύναμις
γὰρ Θεοῦ
ἐστὶν εἰς
σωτηρία
ν παντὶ

**τῷ
πιστεύον
τι,
Ἰουδαίῳ
τε
πρῶτον
καὶ
Ἑλληνι.**

**• Στο
“Μάρκος”
8:12, ο
Ἰησοῦς
παραπονι
έται
στους**

Ιουδαίους:

*Γιατί
αυτή η
γενεά
ζητάει
σημάδι;
Αληθινά
σας λέω,
κανένα
σημείο
δεν θα
της δοθεί*

**αναπλάθο
ντας τη
δήλωση**

**ΤΟΥ
Παύλου
για το
ίδιο
ακριβώς
πράγμα,
ότι μόνο
μέσα στην
ανοησία
τους “οι
Ιουδαίοι
απαιτούν
σημεία”,
γεγονός
που
καθιστά**

**ΤΟ
Ευαγγέλιο
“πέτρα
ΤΟΥ
σκανδάλο
υ” γι’
αυτούς
(Α΄
Κορινθίου
ς
1:22-23).**

²² *ἐπειδὴ
καὶ
Ἰουδαῖοι
σημεῖον*

**αἰτοῦσι
καὶ
Ἑλληνες
σοφίαν
ζητοῦσιν**

,

**²³ ἡμεῖς
δὲ
κηρύσσο
μεν
Χριστὸν
ἑσταυρω
μένον,
Ἰουδαίοις
μὲν
σκάνδαλ**

**ον,
Ἐλλησι
δὲ
μωρίαν**

**Το
“Μάρκος”
8:15 βάζει
τον Ιησού
να
προειδοπ
οιεί
ενάντια
“στο
προζύμι
των**

**Φαρισαίω
ν και στο
προζύμι
του
Ηρώδη”,
επαναπρο
σδιορίζον
τας έτσι
σε
αλληγορικ
ή μορφή
ιστορίας
τη
γενικότερ
η
προειδοπ**

**οίηση του
Παύλου
ενάντια
“στο
προζύμι
της
κακίας και
της
μοχθηρίας
” (Α΄
Κορινθίου
ς 5:8).**

**• Στο
*Κατά
Μάρκον*
8:17-18 ο**

**Ιησούς
δηλώνει:**

**...Τί
διαλογίζε
σθε ὅτι
ἄρτους
οὐκ
ἔχετε;
οὕπω
νοεῖτε
οὐδὲ
συνίετε;
ἔτι
πεπωρωμ
ένην
ἔχετε τήν**

**καρδίαν
ὑμῶν;**

18

**ὄφθαλμο
ὑς
ἔχοντες
οὐ
βλέπετε,
καὶ ὠτα
ἔχοντες
οὐκ
ἀκούετε;
καὶ οὐ
μνημονε
ύετε;**

**“Έχετε
μάτια,
αλλά δεν
βλέπετε,
και αυτιά,
αλλά δεν
ακούτε;”,
απηχώντας
στην
αναφορά
του
Παύλου
στις
γραφές
για το
ίδιο θέμα,**

**ότι μόνο
οι
μυημένοι
θα δουν
και θα
ακούσουν
σωστά,
και έτσι
“θα
καταλάβο
υν το
νόημα”
(Α΄ Κορ.
2:9-10):**

⁹ **ἀλλά**

**καθὼς
γέγραπτ
αι, ἃ
ὄφθαλμὸ
ς οὐκ
εἶδε καὶ
οὐς οὐκ
ἤκουσε
καὶ ἐπὶ
καρδίαν
ἀνθρώπο
υ οὐκ
ἀνέβη, ἃ
ἤτοίμασε
ν ὁ Θεὸς
τοῖς**

**ἀγαπῶσι
ν αὐτόν.**

**¹⁰ ἡμῖν δὲ
ὁ Θεὸς
ἀπεκάλυ
ψε διὰ
τοῦ
Πνεύματ
ος αὐτοῦ·
τὸ γὰρ
Πνεῦμα
πάντα
ἐρευνᾷ,
καὶ τὰ
βάθη τοῦ
Θεοῦ.**

**Μια
έννοια
που
νωρίτερα
είδαμε ότι
ο
“Μάρκος”
είχε
επαναφέρ
ει
νωρίτερα
στην
εξήγηση
του Ιησού
για τις
μυστικές**

**διδασκαλί
ες (Μάρ.
4:10-13):**

¹¹ **καὶ
ἔλεγεν
αὐτοῖς·
Ἑγμῖν
δέδοται
γνῶναι
τὰ
μυστήρια
τῆς
βασιλείας
τοῦ
Θεοῦ·**

**ἐκείνοις
δὲ τοῖς
ἔξω ἐν
παραβολ
αῖς τὰ
πάντα
γίνεται,**

**¹² ἵνα
βλέποντε
ς
βλέπωσι
καὶ μὴ
ἴδωσι,
καὶ
ἀκούοντε
ς**

**ἀκούωσι
καὶ μὴ
συνιῶσι,
μήποτε
ἐπιστρέψ
ωσι καὶ
ἀφεθῆ
αὐτοῖς τὰ
ἁμαρτήμ
ατα.**

**Ἡ οποία
εἶναι
πραγματι
κά ἓνα
κλειδί για**

**ολόκληρο
το Κατά
Μάρκον
ευαγγέλιο,
συμπεριλ
αμβανομέ
νης της
σκηνής
στο *Μαρ.*
κ.8, η
οποία δεν
αφορά
πραγματι
κά τον
Ιησού που
έχει**

**δημιουργ
ήσει
ιστορικά
την
τροφή,
αλλά είναι
μια
αλληγορία
για το
ίδιο το
Ευαγγέλιο**

▪

- **Στο ίδιο
απόσπασ
μα, το
*Κατά***

Μάρκον

8.18:

18

ὄφθαλμο

ὺς

ἔχοντες

οὐ

βλέπετε,

καὶ ὠτα

ἔχοντες

οὐκ

ἀκούετε;

καὶ οὐ

μνημονε

ύετε;

**...βάζει
τον Ιησού
να
παραθέσει
φαινομενι
κά το
Ησαΐας
6:9:**

*⁹ και
εἶπε·
πορεύθη
τι και
εἰπὸν τῷ
λαῷ
τούτῳ·*

**ἀκοῆ
ἀκούσετε
καὶ οὐ μὴ
συνῆτε
καὶ
βλέποντε
ς βλέψετε
καὶ οὐ μὴ
ἴδητε·**

**Ὅπως
ακριβῶς
κάνει ο
Παύλος
κάνοντας
το ίδιο**

**σημείο
στο *Προς
Ρωμαίους*
11:8:**

**⁸ καθὼς
γέγραπτ
αι·
ἔδωκεν
αὐτοῖς ὁ
θεὸς
πνεῦμα
κατανύξε
ως,
ὄφθαλμο
ὕς τοῦ μή**

*βλέπειν
καὶ ὤτα
τοῦ μὴ
ἀκούειν,
ἕως τῆς
σήμερον
ἡμέρας.*

**Αλλά στον
Ησαΐα η
σειρά
είναι
πρώτα
ακρόαση
και μετά
όραση. Ο**

**Παύλος
όμως,
πρώτος
άλλαξε τη
σειρά σε
όραση και
μετά
ακοή.
Έτσι, το
γεγονός
ότι και ο
“Μάρκος”
το έκανε
και αυτός,
αποδεικνύ
ει ακόμη**

**περισσότερο
την
εξάρτησή
του από
τον Παύλο
παρά από
τον ίδιο
τον
Ησαΐα.**

**• Ας
δούμε
κάτι λίγο
διαφορετι
κό. Σε ένα
άλλο
απόσπασ**

**μα έχουμε
στο
“Μάρκος”
9:34-35:**

³⁴ οἱ δὲ
ἐσιώπων·
πρὸς
ἀλλήλους
γὰρ
διελέχθη
σαν ἐν
τῇ ὁδῷ
τίς
μείζων.

³⁵ καὶ

**καθίσας
ἐφώνησε
τοὺς
δώδεκα
καὶ λέγει
αὐτοῖς·
Εἴ τις
θέλει
πρῶτος
εἶναι,
ἔσται
πάντων
ἔσχατος
καὶ
πάντων
διάκονος**

·

**Ο Ιησούς
λέει: “Αν
κάποιος
θέλει να
είναι
πρώτος,
πρέπει να
είναι
τελευταίος
όλων
και
δούλος
όλων” και
στο**

**“Μάρκος”
10:43-44
ομοίως**

**⁴⁴ καὶ ὅς
ἐὰν θέλη
ὑμῶν
γενέσθαι
πρῶτος,
ἔσται
πάντων
δοῦλος·**

**Ο Παύλος
αντίστοιχ
α είχε ήδη**

**αναφέρει
ότι ήταν ο
“τελευταί
ος” από
τους
εκλεκτούς
και “ο
ελάχιστος
” από
τους
αποστόλο
υς (Α΄
*Κορ.15:8-
9*) και είχε
κάνει τον
εαυτό του**

**“δούλο
όλων” (Α΄
Κορ.
9:19).**

**• Στο
Κατά
Μάρκον
9:43-47 ο
Ιησούς
υποστηρί-
ζει ότι
πρέπει να
κόψεις το
χέρι, το
πόδι ή το
μάτι που**

**σε
προκαλεί
να
αμαρτήσει
ς, για να
μη σε
ρίξουν
στην
κόλαση-
αλλά αυτό
μπορεί να
είναι μια
αλληγορία
για τον
εξοβελισμ
ό των**

**μελών της
κοινότητα
ς που
προκαλού
ν τους
αδελφούς
στην
αμαρτία -
επειδή ο
Παύλος
αντίστοιχ
α,
παρομοία
σε τους
αδελφούς
με τα**

**μέλη ενός
σώματος
(Α΄ Κορ.
12:12-31),
και
μάλιστα
συνιστά
την
εξορία
των
αμαρτωλώ
ν από την
κοινότητα
,
κυριολεκτ
ικά**

**“παραδίδο
ντάς
τους στον
Σατανά
για την
καταστρο
φή της
σάρκας”
(Α΄ Κορ.
5:4-7),
όπως
ακριβώς ο
“Μάρκος”
βάζει τον
Ιησού να
μιλάει για**

**ΤΟΥΣ
αματωλο
ύς που
ρίχνονται
στην
κόλαση
προς
καταστρο
φή.**

**• Το *Κατά
Μάρκον*
9:50 βάζει
τον Ιησού
να
δηλώνει
“να έχετε**

**ειρήνη
μεταξύ
σας”, η
οποία
διδασκαλί
α
προέρχετ
αι από
τον
Παύλο,
όχι από
τον
Ιησού: Ο
Παύλος
λέει “να
έχετε**

**ειρήνη
μεταξύ
σας” (Α΄
Θεσ.
5:13), και
πάλι
χωρίς να
γνωρίζει
ότι ο
Ιησούς το
έχει πει
αυτό. Στο
*Κατά
Μάρκον*
κ.10 ο
Ιησούς**

**δίνει τον
ίδιο λόγο
για τον
οποίο ο
Θεός
επιβάρυνε
τους
Εβραίους
με τον
νόμο της
Τορά που
δίνει και ο
Παύλος
(π.χ. στη
Ρωμ. κ.7
και στη**

Γαλ. κ.3).

- Στο
**Κατά
Μάρκον
11:23-26**
ο Ιησούς
ισχυρίζετ
αι ότι η
πίστη
μπορεί να
μετακινήσ
ει βουνά,
αρκεί
κάποιος
να έχει
πίστη και

**συγχώρεσ
η στην
καρδιά
του. Ο
Παύλος
(Κορ.
13:1-2)
έγραψε:
“Αν έχω
το
χάρισμα
της
προφητεΐ
ας και
μπορώ να
καταλάβω**

**όλα τα
μυστήρια
και κάθε
γνώση,
και αν έχω
πίστη που
μπορεί να
μετακινήσ
ει βουνά,
αλλά δεν
έχω
αγάπη,
δεν είμαι
τίποτα".
Με τον
ίδιο**

**τρόπο Το
“Μάρκος”
12:35-37
παραθέτει
το ίδιο
μεσσιανικ
ό εδάφιο
με τον
Παύλο (Α΄
Κορ.
15:24-25).**

**Στην
πραγματι
κότητα
υπάρχουν
πολλά**

περισσότερα από αυτό. Αν εξετάσει κανείς όλη τη βιβλιογραφία που βρίσκεται στο τέλος, θα βρει πολυάριθμους άλλους παραλληλι

**σμούς
που
αναλύοντ
αι (π.χ.
για το
κοινό
λεξιλόγιο,
βλ.
Dijkstra,
Mark, σσ.
143-47),
καθώς και
περαιτέρω
και
επιβεβαιω
τικές**

**αναλύσεις
των
παραδειγ
μάτων
που
απαρίθμη
σα. Η
έκτασή
τους είναι
απλώς
πολύ
μεγάλη
για να
είναι
τυχαία.**

Έτσι,

**είναι
επίσης
αξιοσημεί
ωτο ότι
πολλές
από τις
κεντρικές
δομές του
Κατά
Μάρκον
για τον
Ιησού
μπορούν
να
αντληθού
ν από τον**

**Παύλο:
και, όπως
ήδη
είδαμε, η
ιδέα ότι
υπήρχαν
“δώδεκα”
πρώτοι
απόστολο
ι, με
επικεφαλή
ς έναν
Πέτρο,
του
οποίου το
δεξί χέρι**

**ήταν ένας
Ιάκωβος
και ένας
Ιωάννης-
και ούτω
καθεξής
και να
ξανασημει
ώσω ο
“Μάρκος”
τους
μετατρέπε
ι σε
προγενέσ
τερους
μαθητές.**

**Ακόμα και
ο Ιησούς
έχει
οικογένει
α. Διότι
ακόμη και
αν ο
“Μάρκος”
κατανοού
σε τον
Παύλο να
εννοεί
μόνο τη
λατρευτικ
ή
οικογένει**

**α, για
παράδειγ
μα, ο
“Μάρκος”
θα
μπορούσε
και πάλι
να
αντλήσει
την ιδέα
μιας
κυριολεκτ
ικής
οικογένει
ας από
αυτήν για**

**να διδάξει
τι
σημαίνει
να έχεις
λατρευτικ
ή
οικογένει
α -
πράγμα
που
ακριβώς
κάνει ο
“Μάρκος”
με αυτό
το μέσο
(“Μάρκος**

**” 3:31-35
&
“Μάρκος”
6:1-2, οι
μόνες
εμφανίσει
ς που
κάνει
ποτέ η
οικογένει
α του
Ιησού στο
Ευαγγέλιο
του
Μάρκου),
δείχνοντα**

**ς ότι δεν
γνωρίζει
ότι
κάποιοι
αδελφοί
του Ιησού
έγιναν
στη
συνέχεια
απόστολο
ι, αλλά
φαντάζετ
αι ότι ο
Ιησούς
απλώς
τους είχε**

**αποκηρύξ
ει.**

**Ειλικρινά,
αν τα
προσθέσε
τε όλα
μαζί,
φαίνεται
ότι η
μόνη
πηγή
γνώσης
του Κατά
Μάρκον
για τον
Ιησού**

**είναι οι
επιστολές
του
Παύλου.
Σε
συνδυασμ
ό με μια
δημιουργι
κή
ανάγνωση
των
αρχαίων
γραφών
και τη
δική του
φαντασία,**

**φαίνεται
ότι δεν
χρειαζότα
ν τίποτε
άλλο.**

**1.21
Παρα
βολές
και
θαύμ**

**ατα
“Μάρ
κου”:
Μια
μαρκι
ανική
εφεύρ
εση**

**Η
απεικόνισ
η του**

**Ιησού να
διδάσκει
μέσω
“παραβολ
ών”
φαίνεται
να είναι
επιινόηση
του
Μάρκου
ίσως
στηριγμέν
η σε αυτά
που
αναφέρθη
καν πριν**

**για τις
μυστικές
διδασκαλί
ες. Δεν
υπάρχει
πάντως
πουθενά
στον
Παύλο (ή
στην Α΄
Πέτρου ή
στην
Προς
Εβραίους
ή στην Α΄
Κλήμη ή**

**σε
οποιαδήποτε
προηγούμενη
αναφορά
για το
πώς και τι
δίδασκε ο
Ιησούς).
Συνεπώς,
ο
“Μάρκος”
είναι ο
πιθανότερος
ος**

**εφευρέτης
αυτής της
τεχνικής,
την οποία
οι
μεταγενέσ
τεροι
Ευαγγελισ
τές
υιοθέτησα
ν και
αξιοποίησ
αν,
χτίζοντας
τις δικές
τους**

**παραβολές
στο
μοντέλο
του
“Μάρκου”
και
αποδείξεις
στις δικές
τους
εκδοχές
του Ιησού
με
μοναδική
εξαίρεση
το Κατά**

**Ιωάννην
(που
αρνείται
όπως
έχουμε δει
τα κρυφά
μηνύματα
και τις
παραβολές), το
οποίο
ξεκαθαρίζει
ει την
ιστοριοπο
ίηση του
Ιησού,**

**σαν
δεδομένη
και
ξεκάθαρη
και χωρίς
τίποτα
κρυφό.**

**Το ξυράφι
του Όκαμ
δεν
οδηγεί σε
άλλο
συμπέρασ
μα.
Κανένα
αποδεικτι**

**κό
στοιχείο
οποιοδή
ποτε
είδους δεν
οδηγεί σε
οποιοδήπ
οτε άλλο
συμπέρασ
μα. Οι
περισσότε
ροι
μελετητές
εξακολουθ
ούν να
υποθέτου**

**ν με
αυτοπεποί
θηση ότι
οι
παραβολέ
ς ήταν
χαρακτηρι
στικό
γνώρισμα
του Ιησού
με βάση
κανένα
αποδεικτι
κό
στοιχείο
και**

**κάποια
αποδεικτι
κά
στοιχεία
εναντίον.**

**Το
πιθανότερ
ο είναι ότι
η
παραβολή
ήταν
απλώς
ένας από
τους
καινοτόμο
υς**

**τρόπους
που
επέλεξε ο
“Μάρκος”
για να
“επανορθ
ώσει” τις
διδασκαλί
ες του
Παύλου
και της
Παυλικής
κοινότητα
ς,
δημιουργ
ώντας μια**

**εκδοχή
του
“Ιησού
του
έξυπνου
κήρυκα”,
με τον
ίδιο
τρόπο
που άλλοι
αρχαίοι
βασίζοντα
ν σε
έξυπνα
επινοημέν
ους**

**μύθους
σοφών
(από τον
Αίσωπο
μέχρι
τους Επτά
Σοφούς
και τους
θρυλικούς
Ραββίνους
) για να
επικοινωνή-
σουν τις
δικές τους
σκέψεις,
αξίες και**

**ήθη. Έτσι
συνέθεσε
ακόμη και
ο
“Μάρκος”
το δικό
του
ευαγγέλιο,
ως ένα
απλό
σύστημα
παραβολώ
ν με
χαρακτήρ
α τον
Ιησού**

**(όπως
ορθά
υποστηρί-
ζεται στο
βιβλίο του
J.D.
Crossan,
The Power
of
Parable).
Ίσως ο
ίδιος ο
“Μάρκος”
να μην
είχε
σκοπό**

**την
ιστόρηση
πέρα από
μια
λογοτεχνι
κή
αλληγορία
μέσα από
έναν
μύθο,
κάτι όμως
που
εντάθηκε
στη
συνέχεια
γιατί**

**προφανώς
“έπεισε
ιστορικά”
αρκετούς
από τους
πρώτους
χριστιανο
ύς της
εποχής να
το
θεωρήσου
ν αληθινό.**

**Αυτή η
αρχαία
πρακτική
της**

**εφεύρεσης
ήταν
κυριολεκτ
ικά
βασικό
στήριγμα
της
ελληνικής
εκπαίδευσ
ης εκείνη
την εποχή
και
διδασκότ
αν παντού
στο
στάδιο**

**της
μάθησης
της
σύνθεσης,
το οποίο
γνωρίζου
με ότι
είχαν
περάσει
όλοι οι
συγγραφε
ίς των
Ευαγγελίω
ν, γιατί
δεν θα
μπορούσα**

**ν να
συνθέσου
ν τέτοια
λογοτεχνι
κά έργα
χωρίς
αυτό, και
οι
τεχνικές
τους
ταιριάζου
ν με όσα
διδάσκον
ταν στα
σχολεία
της**

**εποχής
(βλ. ΟΗJ,
σελ.
218-19),
αν και με
ισχυρή
συγκριτικ
ή επιρροή
από τις
εβραϊκές
λογοτεχνι
κές
παραδόσε
ις και
τεχνικές
επίσης**

**(όπως
βρέθηκαν
στη
λογοτεχνί
α
Δευτερον
όμιο,
Δανιήλ,
Βασιλειών
και
Σαμουήλ,
καθώς και
σε πιο
πρόσφατα
μυθιστορ
ήματα και**

μυθογραφία, από τον Τόβιτ έως τις Βιβλικές Αρχαιότητες).

**Ο
“Μάρκος”
εφηύρε
επίσης
όλες τις
ιστορίες
θαυμάτων
, τις
οποίες οι**

**επόμενοι
Ευαγγελισ
τές
χρησιμοπ
οίησαν
και πάλι,
ΚΑΤΑΣΚΕΥ
άζοντας
νέες
παρόμοιες
ιστορίες
από το
μοντέλο
του
Μάρκου.
Επειδή ο**

**Παύλος
δεν
γνωρίζει
ότι ο
Ιησούς
έκανε
θαύματα ή
εξορκισμο
ύς. Στην
πραγματι
κότητα, ο
Παύλος
λέει ότι ο
Ιησούς
εγκατέλει
ψε όλες**

**ΤΟΥ ΤΙΣ
ΔΥΝΑΜΕΙΣ
ΚΑΤΆ ΤΗΝ
ΦΑΙΝΟΜΕΝΙ
ΚΗ ΤΟΥ
“ΕΝΣΆΡΚΩ
ΣΗ” (ΠΡΟΣ
ΦΙΛΙΠΠΗΣΙ
ΟΥΣ
2:6-7):**

**⁶ ὅς ἐν
μορφῇ
θεοῦ
ὑπάρχων
οὐχ**

ἄρπαγμὸ

ν

ἠγήσατο

τὸ εἶναι

ἴσα Θεῷ,

⁷ ἀλλ’

ἑαυτὸν

ἐκένωσε

μορφὴν

δούλου

λαβῶν,

ἐν

ὁμοίωμα

τι

ἄνθρώπῳ

ν

γενόμενος

ς,

Και δεν

έκανε

θαύματα ή

σημεία (Α΄

Κορινθίου

ς

1:21-24):

²¹ ἐπειδὴ

γὰρ ἐν τῇ

σοφίᾳ

τοῦ Θεοῦ

οὐκ ἔγνω

**ὁ κόσμος
διὰ τῆς
σοφίας
τὸν
Θεόν,
εὐδόκησε
ν ὁ Θεὸς
διὰ τῆς
μωρίας
τοῦ
κηρύγμα
τος
σῶσαι
τοὺς
πιστεύον
τας.**

22 ἐπειδὴ
καὶ
Ἰουδαῖοι
σημεῖον
αἰτοῦσι
καὶ
Ἕλληνες
σοφίαν
ζητοῦσιν
,

23 ἡμεῖς
δὲ
κηρύσσο
μεν
Χριστὸν
ἑσταυρω

**μένον,
Ἰουδαίοις
μὲν
σκάνδαλ
ον,
Ἑλλησι
δὲ
μωρίαν,
²⁴ αὐτοῖς
δὲ τοῖς
κλητοῖς,
Ἰουδαίοις
τε καὶ
Ἑλλησι,
Χριστὸν
Θεοῦ**

**δύναμιν
καὶ Θεοῦ
σοφίαν·**

**Ο Πάυλος
υπονοεῖ
ὅτι ο
Ἰησοῦς
ἀπέκτησε
αυτές τις
δυνάμεις
μετά την
ἀνάστασή
του (Προς
Φιλιππησί
ους**

2:8-10):

**⁸ καὶ
σχήματι
εὐρεθεὶς
ὡς
ἄνθρωπο
ς
ἐταπείνω
σεν
ἑαυτὸν
γενόμενο
ς
ὑπήκοος
μέχρι
θανάτου,**

**θανάτου
δὲ
σταυροῦ.**

**⁹ διὸ καὶ
ὁ θεὸς
αὐτὸν
ὑπερύψω
σε καὶ
ἐχαρίσατ
ο αὐτῷ
ὄνομα τὸ
ὑπὲρ πάν
ὄνομα,**

**¹⁰ ἵνα ἐν
τῷ
ὀνόματι**

**Ἰησοῦ
πάν γόνυ
κάμψη
ἐπουρανί
ων καὶ
ἐπιγείων
καὶ
καταχθο
νίων,**

**Και ἔτσι
τις χάρισε
σε ὅσους
ζούσαν
«εν
Χριστῷ»,**

**μοιράζοντ
ας έτσι το
πνεύμα
του μέσα
στο νέο
του σώμα,
την
Εκκλησία.
Ως εκ
τούτου,
τα μόνα
θαύματα
και ο
εξορκισμό
ς των
δαιμόνων**

**(τα οποία
ο Παύλος
ονομάζει
έργα
«δύναμης
», ο
Παύλος
γνωρίζει
για αυτά
ως τις
εσχατολο
γικές
δυνάμεις
που
εκδηλώνο
νται τώρα**

**στην
Εκκλησία
(βλ. Β´
Κορ.
12:12:**

**¹² τὰ μὲν
σημεῖα
τοῦ
ἀποστόλ
ου
κατειργά
σθην ἐν
ὑμῖν ἐν
πάσῃ
ὑπομονῇ,**

**ἐν
σημείοις
καὶ
τέρασι
καὶ
δυνάμεσι
·**

**και Α΄
Θεσ. 1:5:**

**⁵ ὅτι τὸ
εὐαγγέλι
ον ἡμῶν
οὐκ
ἐγενήθη**

**εἰς ὑμᾶς
ἐν λόγῳ
μόνον,
ἀλλὰ καὶ
ἐν
δυνάμει
καὶ ἐν
Πνεύματι
ἁγίῳ καὶ
ἐν
πληροφο
ρίᾳ
πολλῇ,
καθὼς
οἴδατε
οἴοι**

**ἐγενήθημ
εν ἔν
ὕμῖν δι'
ὕμᾱς·**

**Συμπέρασ
μα που
επιβεβαιώ
νεται από
τους
Εβραίους
2:3-4):**

**³ πῶς
ἡμεῖς
ἐκφευξόμε**

**εθα
τηλικαύτ
ης
ἀμελήσα
ντες
σωτηρίας
; ἥτις
ἀρχὴν
λαβοῦσα
λαλειῖσθα
ι διὰ τοῦ
Κυρίου,
ὑπὸ τῶν
ἀκουσάν
των εἰς
ἡμᾶς**

ἐβεβαιώθ

η,

4

συνεπιμα

ρτυροῦν

τος τοῦ

θεοῦ

σημείοις

τε καὶ

τέρασι

καὶ

ποικίλαις

δυνάμεσι

καὶ

Πνεύματ

ος ἁγίου

*μερισμοί
ς κατὰ
τὴν
αὐτοῦ
θέλησιν.*

**Που
περιλαμβάν
ουν τον
εξορκισμό
, την
θεραπεία
και την
προφητεί
α.
Επομένως**

**, ο
“Μάρκος”
πρέπει να
επιινόησε
την ιδέα
του Ιησού
ως
εξορκιστή
και
θαυματου
ργού, ως
πρότυπο
για τους
χριστιανο
ύς
ιεραπόστ**

**ολους και
με βάση
αυτούς.
Δεν
υπάρχει
καμία
απόδειξη
για
οποιαδήπ
οτε τέτοια
ιδέα πριν.**

**Ως εκ
τούτου,
όταν
εξετάζουμ
ε τη σειρά**

**ανάπτυξη
ς, έχουμε
πρώτα
τον Παύλο
να λέει ότι
η νίκη του
Ιησού επί
των
δυνάμεων
του κακού
που
επιτεύχθη
κε με τον
θάνατό
του,
φάνηκε**

**από τους
πιστούς
του που οι
ίδιοι
έκαναν
“θαύματα
”. στη
συνέχεια
ο
“Μάρκος”
δανείζεται
τα ίδια
μοτίβα
για να
κάνει τον
Ιησού να**

**Κάνει
αυτά τα
θαύματα.
Τώρα με
την
βοήθεια
του
Origins of
Early
Christian
Literature
του Robyn
Faith
Walsh,
μπορούμε
να**

**προσθέσο
υμε:**

**[Στις
επιστολέ
ς του
Παύλου ο
Μάρκος]
βρίσκει
τον λόγο
ότι ο
Ιησούς
είναι ο
Χριστός,
που
κατέχει
θεϊκό**

**πνεύμα
(Ρωμ.
8:9.
“Μάρκος
” 1:10).
μια θεϊκή
καταγωγή
ή από
τον
Αβραάμ
(Ρωμ. 3,
4, 9.
“Μάρκος
” 1).
«ΠΝΕΥΜΑΤ
ΙΚΕΣ»**

**επιδείξει
ς (1 Κορ.
2:4-5·**

**“Μάρκος
” 2:8, 5:1**

κ.ε.,

5:41

κ.ε.),

**συμπεριλ
αμβανομ
ένης της
μαντείας.**

επιδείξει

ς

δύναμης

πάνω

**ΣΤΟΥΣ
ΔΑΪΜΟΝΕΣ,
ΤΟΥΣ
ΆΡΧΟΝΤΕΣ
ΚΑΙ ΤΟ
ΑΚΑΘΑΡΤ
Ο ΠΝΕΥΜΑ
(Ρωμ.
8:38-39·
1 Κορ.
15:24·
“Μάρκος
” 1:23,
39, 5:2
Κ.ε.,
7:25): ο**

**Ιησούς
ως
προφήτη
ς μιας
νέας
εποχής
(Ρωμ.
3:21-22,
Μάρ.
1:1-15) ή
ενός
Νέου
Αδάμ (Α΄
Κορινθ.
15:45,
Μάρκ.**

1:12
κ.ε.)- η
μη
αναγνώρι
ση του
Ιησού ως
μεσσία
κατά τη
διάρκεια
της ζωής
του (Α΄
Κορινθ.
2:6-8,
Μάρ.
4:41, 6:2,
8:29,

**11:27
κ.ε.)-
[και θα
μπορούσ
ε κανείς
να
προσθέσ
ει το
Μάρκος
4:10-13-
εδ.]
),
όπως θα
περίμενε
κανείς
από έναν
Φαρισαίο**

**. Βρίσκει
ακόμη
και
συζητήσ
εις για
συντροφι
κά
γεύματα
και ένα
γεύμα
που
παρέθεσε
ο Ιησούς
που
προεξοφ
λούσε**

**ΤΟΝ
Θάνατό
του (το
λεγόμενο
Μυστικό
Δείπνο)**

**με
διαλόγου
ς (Α'
Κορ.**

11:23-25·

**“Μάρκος
”**

14:22-25

**) και
μνεία**

**άλλων
χαρακτή
ρων
όπως ο
Ιάκωβος
και ο
Πέτρος
(π.χ. Γαλ.
2·
“Μάρκος
”
3:20-23-2
1, 3:31.
66). Η
ορθή
ερμηνεία**

**ΤΟΥ
Ιουδαϊκό
ύ νόμου
και
αλληγορί
ας
φαίνεται
επίσης
μεγάλη
σε αυτές
τις
επιστολέ
ς (π.χ.
Γαλ.
1:6-11·
Ρωμ.**

**1:16-17,
1 Κορ.
9:16·
“Μάρκος
” 1:1,
2:18 επ.
[και θα
μπορούσ
ε κανείς
να
προσθέσ
ει το
Μάρκο
4:10-13-ε
πιμ.] α).
Walsh,**

Origins,
σ. 132

**Έτσι,
αυτό που
λέει ο
Παύλος
ότι οι
χριστιανο
ί έκαναν
γενικά, ο
“Μάρκος”
έχει τον
Ιησού να
το κάνει
συγκεκρι**

**μένα ως
πρότυπο.
Όπως
εξήγησε
και ο
Carrier
τόσο στο
On the
Historicit
y of Jesus
όσο και
στο
Proving
History:**

*Η κύρια
λειτουργία*

**α ΤΟΥ
Ευαγγελί
ου του
“Μάρκου
” είναι να
επεξηγήσ
ει τι
σημαίνει
το
Ευαγγέλι
ο και να
παρέχει
ένα
σύστημα
μοντέλω
ν για τη**

**χριστιανι
κή ζωή
(ιδιαίτερ
α την
ιεραποστ
ολική
ζωή) και
για
χρήση
στη
διδασκαλ
ία των
κοινωνικ
ών
ιδανικών
και της**

**Θεολογία
ς του. Σε
πολλές
σκηνές
στο Κατά
Μάρκον
για
παράδειγ
μα, ο
Ιησούς
αναγκάζε
ται να
λέει και
να κάνει
πράγματ
α που**

**συμβολίζ
ουν το
πώς
πρέπει
να
συμπερι
φέρονται
ή να
σκέφτον
ται οι
Χριστιαν
οί,
ιδιαίτερα
οι
χριστιαν
οί**

**ιεραπόστο
ολοι. Μας
δίνει ένα
πρότυπο
του τι
σημαίνει
βάπτισμα
α
(υιοθεσία
από τον
Θεό και
συμβολικ
ός
θάνατος
και
αναγέννηση**

**ση). ένα
μοντέλο
για το
πώς να
αντιμετω
πίσουμε
το
μαρτύριο
(τη δίκη
και τη
σταύρωσ
η). ένα
μοντέλο
για το
πώς να
αντιδρά**

**κανείς
στην
πίεση
της
οικογένει
ας
(πρέπει
να
ακολουθε
ί τον
Ιησού και
να
αφήνει
πίσω
κάθε
πεισματά**

**ρα
οικογένει
α και να
υιοθετεί
τη νέα
συγγενικ
ή του
ομάδα:
Μκ
3:31-35).
μοντέλα
θεραπεία
ς και
εξορκισμ
ού.
ακόμη**

**και
μοντέλα
για το τι
δεν
πρέπει
να
κάνουμε
(όπως η
αμφιβολί
α ή ο
φόβος ή
ο
στρατιωτ
ικός
μεσσιανι
σμός του**

**Βαραββά,
ή η
εσωκομμ
ατική
προδοσί
α ενός
Ιούδα - ή
οποιαδή
ποτε
τοποθέτη
ση του
εαυτού
του
μπροστά
από την
ομάδα,**

**ΤΟ
μήνυμα
του Μκ
10:35-45
).**

**Όπως
κατέληξα
στο
*Proving
History,*
«ότι ο
Ιησούς
είχε
εχθρούς
που τον
συκοφάν**

**τησαν,
ότι ο
Ιησούς
πήγαινε
σε πάρτι
με
αμαρτωλ
ούς για
να τους
σώσει,
ότι η
οικογένει
α του
Ιησού
τον
απέρριψε**

**» , είναι
ιστορίες
που
αντικατο
πτρίζουν
την
πραγματι
κότητα
των
χριστιαν
ών
ιεραποστ
όλων και
τις
καταστά
σεις που**

**αντιμετω
πίζουν.
ΟΗJ, σελ.
442-43
(πρβλ.
ΡΗ, σελ.
156**

**Ο
“Μάρκος”
επινόησε
τις
ιστορίες
θαυμάτων
για τον
ίδιο**

**σκοπό:
αλλά και
ως
αλληγορίε
ς για το
μήνυμα
του
Ευαγγελίου
υ (η
δύναμη
της
χριστιανι
κής
κοινότητας
να
θρέψει**

**ΤΟΥΣ
ΦΤΩΧΟΥΣ,
ΑΝΑΠΑΡΗΓ
ΑΓΕ ΤΟΝ
ΘΑΥΜΑΣΤΟ
ΠΟΛΛΑΠΛΑ
ΣΙΑΣΜΟ
ΤΩΝ
ΑΡΤΩΝ ΚΑΙ
ΤΩΝ
ΨΑΡΙΩΝ, Η
ΠΙΣΤΗ ΠΟΥ
ΜΕΤΑΚΙΝΕΙ
ΒΟΥΝΑ
ΑΝΑΠΑΡΗΓ
ΑΓΕ ΤΟ**

**περπάτημ
α στο
νερό και
την
καταπράυ
νση των
καταιγίδω
ν, η
κατάρα
του Θεού
στη
λατρεία
του Ναού
με την
εικόνα
μιας**

**συκιάς
κ.ο.κ.).
Υπάρχουν
σε
ανάλυση
πολυάριθ
μα
παραδείγ
ματα στο
κεφ. 10.4
του
βιβλίου
του
Carrier
*Ιησούς -
Τι***

**πραγματι
κά
πίστευαν
οι πρώτοι
Χριστιανοί
για την
ιστορικότ
ητα του
Ναζωραίου
υ. Ο
“Μάρκος”
πλέκει
αυτές τις
ιστορίες
για να
μεταφέρει**

**ένα
βαθύτερο
νόημα
από αυτό
που
προσποιεί
ται η
κυριολεκτ
ική
αφήγηση.
Και το
κάνει
δημιουργι
κά,
χρησιμοπ
οιώντας**

**πρότυπα
από τους
Εβδομήκο
ντα (π.χ.
Μωυσής
και Ηλίας)
και άλλες
ειδωλολατ
ρικές και
εβραϊκές
παραδόσε
ις.**

**Αν τα
περισσότε
ρα είναι
έτσι -**

**μυθοπλασ
ία που ο
“Μάρκος”
έχει
προφανώς
επινοήσει
για τους
δικούς
του
σκοπούς
και από
διάφορα
λογοτεχνι
κά και
σύγχρονα
μοντέλα -**

**γιατί θα
πρέπει να
υποθέσου
με ότι
οποιοδήπ
οτε μέρος
του
“Μάρκου”
είναι
οτιδήποτε
άλλο
εκτός από
περισσότε
ρα από τα
ίδια; Η
χονδρική**

**επινόηση
λόγων για
τον
Ιησού,
θαυμάτων
για τον
Ιησού,
ιστοριών
για τον
Ιησού,
είναι
αναμφισβ
ήτητα
γεγονός,
τόσο στον
“Μάρκο”**

**όσο και
σε
δεκάδες
άλλα
Ευαγγέλια**

▪

**Επομένως
, το “δεν
μπορεί να
συνέβη”
δεν
αποτελεί
επιχείρημ
α κατά
του
συμπεράσ**

**ματος ότι
συνέβη.**

1.21

Ταύτι

ση

Ιησού

και

Μωυσ

ή

Πριν πάμε

στις

**απευθείας
επιδράσει
ς από την
Παλαιά
Διαθήκη
θα δούμε
πως
χρησιμοπο
ιεί τις
αναφορές
του
Παύλου
στον
Μωυσή.
Παίρνει
την ιδέα**

**ὅτι ο
Ἰησοῦς
ἦταν
πραγματι
κά παρών
με τον
Μωυσή
κατά την
Ἔξοδο
στην
έρημο,**

**¹ Οὐ θέλω
δὲ ὑμᾶς
ἀγνοεῖν,
ἀδελφοί,**

**ὅτι οἱ
πατέρες
ἡμῶν
πάντες
ὑπὸ τὴν
νεφέλην
ἦσαν, καὶ
πάντες
διὰ τῆς
θαλάσσης
ς
διῆλθον,
² καὶ
πάντες
εἰς τὸν
Μωϋσῆν**

**ἐβαπτίσα
ντο ἐν τῇ
νεφέλῃ
καὶ ἐν τῇ
θαλάσῃ,**

**³ καὶ
πάντες
τὸ αὐτὸ
βρῶμα
πνευματι
κὸν
ἔφαγον,**

**⁴ καὶ
πάντες
τὸ αὐτὸ
πόμα**

**ΠΝΕΥΜΑΤΙ
ΚΟΝ
ἘΠΙΟΝ·
ἘΠΙΝΟΝ
ΓΑΡ ἘΚ
ΠΝΕΥΜΑΤΙ
Κῆς
ἄκολουθ
ούσης
πέτρας,
ἢ δὲ
πέτρα ἦν
ὁ
Χριστός.
⁵ ἄλλ'
οὐκ ἔν**

**τοῖς
πλείοσιν
αὐτῶν
εὐδόκησε
ν ὁ Θεός·
κατεστρ
ώθησαν
γὰρ ἐν τῇ
ἐρήμῳ.
Α' Κορ.
10:1-5.**

**Και από
αυτή
στήνει μια
ολόκληρη**

**σειρά
επεισοδίω
ν, όπου ο
Ιησούς
οδηγεί
Ιουδαίους
ολόγυρα
στην
έρημο
φτιάχνοντ
ας νέες
εκδοχές
των
θαυμάτων
του
Μωυσή.**

(4:8)

Ο

διαχωρισμ

ός της

θάλασσας

από τον

Μωυσή

γίνεται

εδώ με

τον Ιησού

να

διατάσσει

την

θάλασσα

να ηρεμεί

και να την

**διασχίζει
με
ασφάλεια,
Το ότι ο
Μωυσής
ταΐζει έξη
χιλιάδες
με το
μάννα
εξ` ουρανο
ύ, ο
Ιησούς το
επαναλαμ
βάνει δύο
φορές
ταΐζοντας**

**χιλιάδες
με το
“μάννα”
(ψωμί και
ψάρια)
που
μοιράζετα
ι από τα
χέρια του.
Το ότι ο
Μωυσής
θεραπεύει
ανθρώπου
ς στον
Ιησού
γίνεται**

**κατ`
εξακολούθη-
ση.
Το ότι ο
Μωυσής
με
θαυματουργό
τρόπο
κατανικά
τους
εχθρικούς
στρατιώτες,
ξαναγίνε-
ται με τον**

**Ιησού να
κατανικάε
ι με
θαυματου
ργικό
τρόπο
τους
εχθρικούς
δαίμονες.**

2.

Παλ

**αιά
Διαθ
ήκη**

**Η
αφήγηση
της
Σταύρωση
ς στο
Κατά
Μάρκον
έχει
δομηθεί
πάνω στο**

**Ψαλμούς
κ.21, με
την
προσθήκη
λεπτομερε
ιών από
το *Αμώς*
8:9, *Ησαΐα*
κ.53,
Σοφία
Σολομώντ
ος κ.2 και
άλλες
γραφές.
Η
αφήγηση**

**της
ένδοξης
εισόδου
του έχει
δομηθεί
πάνω σε
προφητείες
όπως
Ζαχ. κ.9,
Ζαχ. κ.14,
και Ψαλ.
1-18.**

**Όπως
είπαμε
πριν
παίρνει**

**από τον
Παύλο την
ιδέα ότι ο
Ιησούς
και η
θυσία
τους
αναπαράγ
ουν και
αντικαθισ
τούν τον
αμνό του
εβραϊκού
Πάσχα και
την
κατσίκα**

**του Γιομ
Κιπούρ.
Και χτίζει
όλη την
αφήγησή
του γύρω
από αυτά
τα δύο
θέματα με
την
προσθήκη
του
αφηγήματ
ος περί
Βαραββά,
και βάζει**

**και πολλά
άλλα
πράγματα
. Σύμφωνα
με την
Τορά, ο
αμνός του
Εβραϊκού
Πάσχα,
έπρεπε να
είχε
επιλεγεί
και να
φυλαχτεί
κατά τη
δέκατη**

**μέρα του
μήνα, (Εξ.
12:3), και
στη
συνέχεια
να
σφαγιαστ
εί το
δειλινό
της
δεκάτης
τετάρτης
ημέρας
(Εξ. 12:6),
όπου «όλη
η**

**κοινότητα
του
Ισραήλ
πρέπει να
το σφάξει
μαζί».**
**Μετά το
αρνί θα
φαγωθεί
την 15η
μέρα όταν
αρχίσει το
Πάσχα. Το
ίδιο στον
Ιησού.**

Το

**επινοημέν
ο
ανύπαρκτ
ο
ιστορικά
έθιμο
απονομής
χάριτος
πριν το
Πάσχα
που
απελευθερ
ώνει τον
Βαραββά,
(Μπαρ-
Αμπά),**

**ΠΟΥ
σημαίνει,
προσέξτε:
«ΥΙΟΣ ΤΟΥ
ΠΑΤΕΡΑ»,
Ο ΟΠΟΙΟΣ
ΣΕ ΜΕΡΙΚΑ
ΠΡΩΙΜΑ
ΧΕΙΡΟΓΡΑΦ
Α
ΑΝΑΓΡΑΦΕ
ΤΑΙ ΕΠΙΣΗΣ
ΩΣ
«ΙΗΣΟΥΣ
ΒΑΡΑΒΑΣ»,
ΕΞΟΥ ΚΑΙ**

**γίνεται
εννοιολογ
ικά
δίδυμος
του
Ιησού, (ο
αληθινός
«Υιός του
Πατέρα»,
γεγονός
που
μετατρέπε
ι όλο αυτό
το
σκηνικό
σε**

**ξεκάθαρη
απομίμησ
η του Γιομ
Κιπούρ
που μας
παραδίδετ
αι στο
Λευιτικόν,
όπου
πρέπει να
επιλεγεί
μία από
δύο
ολόιδιες
κατσίκες,
η μία θα**

**απελευθερ
ωθεί και
θα φέρει
όλες τις
αμαρτίες
του
Ισραήλ
και η άλλη
θα
θυσιαστεί
προς
εξιλέωση
από αυτές
τις
αμαρτίες.
Και οι**

**αμαρτίες
που
καταδικάζ
ονται με
αυτόν τον
μύθο είναι
συγκεκρι
μένα το
να γίνεται
κάποιος
βίαιος
επαναστά
της.
(Τορά,
Ψαλμοί,
Ησαΐας,**

**Σοφία).
Κάθε τι
που
περιλαμβάνεται
εδώ
βρίσκεται
για να
εξυπηρετ
ήσει τον
βιβλικό
και
θεολογικό
συμβολισ
μό του
αφηγήματ
ος, χωρίς**

**να έχει
απομείνει
κάτι το
οποίο για
να το
ερμηνεύσ
ουμε να
χρειαζόμα
στε μια
«αληθινή
ιστορία».**

**Στην 10^η
ημέρα
ξεχωρίστη
κε με την**

**Θριαμβευτ
ική του
είσοδο
στα
Ιεροσόλυμ
α (κεφ.
11), τη
15η
σφαγιάζετ
αι
συμβολικ
ά αντί για
τον αμνό
του
Πάσχα.
Άλλωστε**

**ΣΤΟ
Μυστικό
Δείπνο
δηλώνει
ότι ο
άρτος και
ο οίνος
που έχουν
στο
τραπέζι
τους είναι
το σώμα
και το
αίμα του.
Φονεύεται
το**

**επόμενο
απόγευμα.**

**3.
Συμ
πέρα**

σμα

Ο Μάρκος
συνέθεσε
τη μυθική
του
ιστορία
για τον
Ιησού
χρησιμοπο
ιώντας
πολλές
διαφορετι
κές
πηγές:
οπωσδήπ

**ΟΤΕ ΤΟΥΣ
Εβδομήκο
ντα,
πιθανότα
α τον
Όμηρο,
και εδώ
βλέπουμε
με μεγάλη
πιθανότα
α όπως
είδαμε,
τις
επιστολές
του
Παύλου.**

**Από
αυτές,
καθώς και
από τις
δικές του
δημιουργι
κές
παρορμήσ
εις,
έπλεξε μια
συνεκτική
σειρά από
απίθανες
ιστορίες
στις
οποίες**

**ούτε οι
άνθρωποι
ούτε η
φύση
συμπεριφ
έρονται
με τον
τρόπο
που θα
συμπεριφ
έρονταν
στην
πραγματι
κότητα,
καθεμιά
από τις**

**οποίες
έχει
αλληγορικ
ό νόημα ή
ιεραποστ
ολικό
σκοπό.
Μόλις
υπολογίσ
ουμε όλο
αυτό το
υλικό,
απομένου
ν
ελάχιστα
πράγματα**

**. Στην
πραγματι
κότητα,
πραγματι
κά, δεν
έχει μείνει
τίποτα.**

**Έχουμε
πολύ
καλές
αποδείξει
ς για όλες
αυτές τις
πηγές. Για
παράδειγ
μα, το**

**γεγονός
ότι ο
“Μάρκος”
μιμείται
ιστορίες
και αντλεί
ιδέες από
τους
Ψαλμούς,
το
Δευτερον
όμιο, τη
γραμματεί
α των
Βασιλέων
Κ.Ο.Κ.,**

**είναι καλά
τεκμηριω
μένο και
δεν
μπορεί να
αμφισβητ
ηθεί
λογικά. Το
ότι
ομοίως
αντλεί και
διασκευάζ
ει από τις
Επιστολές
του
Παύλου**

**είναι,
όπως
μπορείτε
τώρα να
δείτε,
αρκετά
δύσκολο
να το
αρνηθείτε**

·

**Αντίθετα,
δεν
έχουμε
ακριβώς
καμία
απόδειξη**

**ότι
οτιδήποτε
στον
“Μάρκο”
έφτασε σ’
αυτόν
μέσω
προφορικ
ής
παράδοση
ς. Είναι
επομένως
περίεργο
το
γεγονός
ότι**

**κάποιος
εξακολουθ
εί να
υποθέτει
ότι κάτι
από αυτό
έγινε. Το
ότι οι
πηγές και
οι μέθοδοι
του
“Μάρκου”
ήταν
λογοτεχνι
κές
αποδεικνύ**

**εται
περίτρανα
. Το ότι
οποιαδήπ
οτε από
τις πηγές
ή τις
μεθόδους
του είχε
προφορικ
ό
χαρακτήρ
α, είναι
αντίθετα,
μια
αβάσιμη**

**υπόθεση.
Η
αντικειμε
νική,
ειλικρινής
επιστήμη
θα πρέπει
κάποτε να
το
αναγνωρί
σει αυτό.
Ο Ιησούς
όχι μόνο
δεν
φαίνεται
να**

**υπάρχει
ιστορικά,
αλλά δεν
ήταν καν
απαραίτη
τος για να
δημιουργ
ηθεί ο
Χριστιανι
σμός, ο
οποίος
όπως
φαίνεται
ήταν μια
περιθωρια
κή και**

**εξωστρεφ
ής εξέλιξη
του
Ιουδαϊσμο
ύ, που
διακρίθηκ
ε με την
καταστρο
φή του
Ναού και
των
Εβραίων
και που
επικράτη
σε τελικά
για**

**καθαρά
πολιτικού
ς λόγους.**

**Βιβλιογραφία που
παραθέτει
ο Carrier:
• Michael
Bird &
Joel
Willitts,
*Paul and
the
Gospels:
Christologies,
ies,***

***Conflicts
and
Converge
nces (T&T
Clark
2011)
• David
Oliver
Smith,
Matthew,
Mark,
Luke, and
Paul: The
Influence
of the
Epistles***

on the
Synoptic
Gospels
(Resource
2011)

• **Tom**
Dykstra,
Mark:
Canonizer
of Paul
(OCABS
2012)

• **Oda**
Wischmeyer
&
David

**Sim, eds.,
*Paul and
Mark:
Two
Authors at
the
Beginning
s of
Christiani
ty* (de
Gruyter
2014)
• Eve-
Marie
Becker et
al., *Mark***

***and Paul:
For and
Against
Pauline
Influence
on Mark
(De
Gruyter
2014)
• Thomas
Nelligan,
The Quest
for Mark's
Sources:
An
Exploratio***

***n of the
Case for
Mark's
Use of
First
Corinthia
ns
(Pickwick
2015)***

**Christine
Jacobi,
*Jesusüber
lieferung
bei
Paulus?***

***Analogien
zwischen
den
echten
Paulusbri
efen und
den
synoptisc
hen
Evangelie
n (De
Gruyter
2015).
• Mar
Pérez I.
Díaz,***

*Jesus in
the Light
of Paul's
Theology*
(Mohr
Siebeck
2020).

• John-
Christian
Eurell,
“Paul and
the Jesus
Tradition:
Reconside
ring the
Relations

hip
Between
Paul and
the
Synoptics,
” Journal
of Early
Christian
History
12.2
(2022):
1-16.
• Michael
P.
Theophilo
s, “The

**Roman
Connection:
Paul
and
Mark,” in
*Paul and
Mark
Comparative
Essays
Part I:
Two
Authors at
the
Beginnings
of
Christianity***

**ty, ed.
Oda
Wischmeyer,
David
C. Sim,
and Ian J.
Elmer (De
Gruyter
2014):
45-71 (cf.
other
scholars
in that
same
volume).
• Harm**

**W.
Hollander
, “The
Words of
Jesus:
From Oral
Traditions
to Written
Record in
Paul and
Q,”
*Novum
Testamen
tum* 42.4
(2000):
340-57**

(346).

Φιλίστωρ